БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 47 (8573) | 1958 оной февралиин 25, вторник | Сэн 20 мүнгэн

БМАССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сессиин нээгдэхэ тухай

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси мүнөөдэр үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй 2-дохи Байшангай Ехэ зал соо нээгдэхэ.

Советскэ Союзай Зэбсэгтэ [Хүсэ]нүүдэй шэн зоригто сэрэгшэдтэ

[КПС]С-эй ЦК-гэй, СССР-эй Верховно Соведэй [П]резидиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга

[С]оветскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, [СССР-]эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Со[ведэй] [С]ССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй солдат, матросуудые, сержант, [стар]шинануудые, офицер, генерал болон адмиралнуудые, ал[б]а табигдаад байһан сэрэгшэдые бүгэдэарадай һайндэр болохо [Советс]кэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойтой дашарамдуу[лан х]алуунаар амаршалаад, үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэ.

[О]ктябриин революциин туйлалтануудые аршалан хамгаалхын зо[рилгоо]р байгуулагдаһан Советскэ Арми, Флот. социалистическэ Эхэ [оронойн]гоо үмэнэ сэрэгэйнгээ уялгые нангинаар дүүргээ. Агуухэ Ле[нин т]үрүүтэй Коммунистическэ парти манай армиие байгуулжа һурган [хүмүү]жүүлһэн юм. Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд социалистическэ байгуу[лалты]н агуухэ хүсэндэ түшэглэн, үргэн ниитэ арадай зүгһөө али бүхы [д]эмжэ абаһанай ашаар шэрүүн шанга дайн байлдаануудта эрэл[хэг з]оригтойгоор тэмсэжэ, империалистическэ шунахайнарһаа түрэл [Эхэ] ороноо хамгаалаа, фашистска дарлалтаһаа мултархадань Евро[пын] арадуудта туһалаа. Советскэ сэрэгшэд шэрүүн шанга байлдаа[нда] олон тоото дайсадтай эрэлхэг зоригтойгоор, баатарлигаар тэм[сэбэ. Х]үдэлмэришэд, таряашадай эрхим хүбүүд Советскэ Арми, Флодой [дайша]лхы туг доро эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаа. Тэдэнэрэй баатар[лиг т]эмсэлынь манай олонациональна арадуудай шэн зоригто тэмсэлэй [түүхэ]дэ ороо.

[С]оветскэ хүнүүд армидаа ехээр дурладаг, армиингаа дайшалхы [алдар] солоор омогорходог, манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даан[хай] байдалай түлөө ами наһаяа үгэһэн баатар сэрэгшэдээ хүндэлэн [дурсад]аг юм.

[Ар]арадайнгаа, парти, правительствын зүгһөө саг үргэлжэ туһалам[жа аба]дaг Советскэ Арми, Флот социалистическэ гүрэнэй илагдаша[гүй хү]сэн болоо. Армиин зэргэдэ бэлиг түгэлдэр командирнууд, поли[тическ]кэ хүдэлмэрилэгшэд урган гараа. Тэдэнэр арадтаа, партидаа үнэн [сэхээ]р алба хэнэ, сэрэгшэдэй дайшалхы бэлэдхэлые улам нарижуулан [х]аруулхын, частьнууд болон корабльнуудта партийно-политическэ [хүдэлмэри]ые һайжаруулхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэнэ. Арми, Фло[дой] партийна организацинууд партиин политикые наринаар бэелүүлхэ[еэ]аа, Коммунистическэ партиингаа ленинскэ ЦК-да үнэн сэхэ, бата [сэтгэ]лтэй байхаар сэрэгшэдээ хүмүүжүүлнэ, СССР-эй Зэбсэгтэ Хү[сэнү]үдэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын [тула] сэрэгшэдээ элсүүлнэ.

[В. И.] Ленинэй хараалһан эб найрамдалда дуратай гадаадын политикые [урга]сэхээр баримталдаг Коммунистическэ парти, Советскэ правитель[ство] эб найрамдал хамгаалхын, бэхижүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэ[нэ. М]үнөөнэй уласхоорондын байдалые, яаралтайгаар зэбсэгжэлгын [пол]итикые империалистнуудай бэелүүлжэ байһые, шэнэ дайнда бэлдэ[жэ б]айһыень хараадаа абажа, парти, правительство оронойнгоо [хамгаал]шадалые улам бэхижүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдоно. СССР-[эй З]эбсэгтэ Хүсэнүүд Эхэ ороноо найдамтайгаар хамгаалхын тула мү[нөө] үеын эгээл шэнэ техникэтэй, мүн бусадшье хэрэгсэлнүүдтэй бо[лоо]эй.

[С]оциалистическэ Эхэ орондоо, арадтаа үнэн сэхээр алба хэдэг ма[най] Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй шэн зоригто сэрэгшэд агуухэ Октябриин туй[лал]тануудые империалистическэ булимтарагшадһаа саашадаашье на[ринаа]р хамгаалха бэзэ, коммунизмын илан мандахын тула советскэ хү[нүү]дэй амгалан ажалые хёрхоор хамгаалжа байха бэзэ гэжэ батаар [эдэ]ижа байһанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Прези[диу]м, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

Хүндэтэ нүхэд, дайшалхы ханинар!

Манай Эхэ ороной нангин хилые, аша туһые хамгаалхые совет [араа]д, парти, правительство танда даалгаа, энэ этигэл найдабариень [ху]дэтэйгөөр дүүргэгты!

Мүнөө үеын эгээл шэнэ техникэ, буу зэбсэг ханамжатайгаар шуда[лагт]ы, сэрэгэй, политическэ эрдэм шудалагты, сэрэгшэдэй журам, эм[хидх]эл һайжаруулагты!

Эб найрамдал болон арадуудай аюулгүй байдалые манай армитай [хам]таа хамгаалжа байһан социалистическэ лагериин оронуудай сэрэг[шэ]эдтэй дайшалхы хани барисаагаа бэхижүүлэгты!

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы түүхые улам баяжуулагты!

[Д]айшалхы тугуудайнгаа һүр һүлдые дээрэ үргэгты!

Советскэ Союзай шэн зоригто Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ алдар соло!

Коммунизм байгуулжа байгаа—агуухэ советскэ арад мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Со[ю]зай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет.
ССР Союзай Верховно Соведэй Президиум.
ССР Союзай Министрнүүдэй Совет.

[С]оветскэ Союзай Коммунистическэ партиин [Ц]ентральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. ХРУЩЕВТО, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Е. ВОРОШИЛОВТА. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. БУЛГАНИНДА

Хүндэтэ нүхэд!

Баатарлиг Советскэ Армиин 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан Таа[н]арта, Таанадаар дамжуулан агуухэ советскэ арадта бүхы хитад ара[дай] зүгһөө халуун амаршалга хүргэхыемнай зүбшөөгыт.

Алдарта Советскэ Арми Агуухэ Октябриин социалистическэ рево[л]юциин дүлэн соо байгуулагдаһан, бүхы дэлхэй дээрэ хүдэлмэришэн, [т]аряашанай эгээн түрүүшын арми болоһон байна.

Тон шэнэ түхэлэй энэ, социалистическэ арми 40 жэлэй турша соо Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэри доро тэмсэлэй алдарта, толотомо замаар ябажа ерээ.

Баатарлиг Советскэ Арми хадаа Октябриин революциин туйлалтануудые илалта түгэдөөр хамгаалаад, империалистическэ зэбсэгтэ интервенциие үй бута сохиһон байна. Тэрэ хадаа дэлхэйн Хоёрдохи дайнай үедэ германска, японско фашизмын хархис арминуудай гол хүсэнүүдые уты хэжэ, тэрээгээрээ бүхы оронуудай бэеэ даанхай байдалые хамгаалаад, хүн түрэлтэнэй соёл гэгээрэлые абараа. Советскэ Арми дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай болон хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын хэрэгые хёрхоор сахиха зуураа, энэ хэрэгтэ туйлай ехэ, гайхамшагта туһа нэмэри хээ. Советскэ Арми дарлагданги болон эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудта үнэн сэхэ байдаг гэжэ баримтанууд гэршэлнэ. Советскэ Армиин дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриие Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин зүгһөө саг үргэлжэ шангадхажа байдаг дээрэһээнь, тэмсэлэй тон баян дүй дүршэл Советскэ Армиин олоһоной, мүнөө үеын эгээл шэнэ техникээр зэбсэглэгдэһэнэй ашаар Советскэ Арми дайшалхы дүй дүршэлэйнгөө талаар эгээл түрүү, тон хүндэтэй, революционно арми болоо. Советскэ Арми дэлхэйн социалистическэ лагериин бүхы оронуудай аюулгүй байдалые бүхы дэлхэй дээрэ хангахын түлөө тэмсэлдээ саашадаашье шэнэ амжалта хододоо туйлаха байһаниинь дамжаггүй гэжэ этигэнэбди.

Хитадай Арадай-Сүлөөлэлгын Арми Хитадай Коммунистическэ партиин хүтэлбэри доро революционно тэмсэл удаан саг соо хэжэ байха зуураа, Советскэ Союзда арми байгуулгын гол шухала дүй дүршэлые шудалаа. Хитадай Арадай-Сүлөөлэлгын Арми саашадаашье Советскэ Армиин жэшээгээр хододоо һураха байна.

Хитадай болон Советскэ Союзай арадуудай агуухэ, нягта хани барисаан үдэрһөө үдэртэ хүгжэжэ, бэхижэжэ байна. КНР-эй, СССР-эй арминуудай дайшалхы хани барисаан хэлбэрииэгүйгөөр бэхижэжэ байна гэжэ баяртайгаар тэмдэглэнэбди. СССР-эй толгойлжо байгаа социалистическэ лагериие бэхижүүлхын түлөө, Алас Дурна зүгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдээ хитад арад, Хитадай Арадай-Сүлөөлэлгын Арми совет арадтай, баатарлиг Советскэ Армитай ходо эбдэршэгүй хани барисаатай байхал.

Хитадай Арадай Республикын Түрүүлэгшэ, Хитадай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Түрүүлэгшэ МАО ЦЗЭ-ДУН,
Арадай түлөөлэгшэдэй Бүгэдэхитадай суглаанай саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ ЛЮ ШАО-ЦИ,
Хитадай Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Премьер ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ.

1958 оной февралиин 21.

СОВЕТСКЭ ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДЭЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙ

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадионой спортын ордон соо болоһон баярай заседани

Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Агуухэ Октябриин түүхэтэ туйлалтануудые, манай арадай зохёоһ байгуулхы ажалые 40 жэлэй туршада бата найдамтайгаар сахин хамгаална. Тэдэнэр социалистическэ Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалай түлөө хатуу шэрүүн байлдаануудые галзуу дайсадтай хэхэдээ, хэзээшье буурашагүй алдар сууда гараа юм.

Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойн ехэ һайндэрые Советскэ Союзай арадууд, хилын саана байдаг манай нүхэд хизаарлашагүй ехээр баярлан, омогорхон тэмдэглэжэ байна.

Ажалшадай депутадуудай Москвагай Совет Арми, Флодой, партийна, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэдтэй хамта февралиин 22-то баярай заседани хэжэ, энэ һайндэрые тэмдэглээ. СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгын толгойлогшонор, гадаадын гүрэнүүдэй сэрэгэй, Агаарай сэрэгэй, Далайн сэрэгэй атташенүүд эндэ байлсана.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадионой спортын ордон һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй.

Айхабтар томоор зурагдаһан «Илалтын» орденой наана Владимир Ильич Ленинэй томо скульптурна портрет үнгын сэсэгүүдэй дунда һуулгагданхай.

«1918—1958» гэжэ тоонууд, мүн «Советскэ арадай омогорхол, алдар солонь болоһон СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!» гэһэн уряа лозунг толормо гэрэлээр туяатуулагданхай. «Алдар суугай» орденой лентэ сценэ дээрэ хүндэлэн татагданхай, советскэ сэрэгшэдэй баатарлиг илалтануудые туйлаһан тухайнь һануулна. Дайшалхы тугуудай хажууда солдат, матросууд хүндэлэлэй харуулда зогсоно.

Нүхэд А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, А. Н. Косыгин болон М. Г. Первухиниие суглааргшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский, Советскэ Союзай Маршалнууд И. С. Конев, В. Д. Соколовский, А. А. Гречко, С. С. Бирюзов, И. Х. Баграмян, С. М. Буденный, К. А. Мерецков, Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник генерал-полковник Ф. И. Голиков, адмирал С. Г. Горшков, авиациин маршал К. А. Вершинин, артиллериин маршал С. С. Варенцов, танкын сэрэгшэдэй генерал-полковник П. П. Полубояров, КПСС-эй МГК-гэй секретарь В. И. Устинов, КПСС-эй МК-гэй секретарь И. В. Капитонов, элдэб түрэлэй сэрэгэй маршалнууд, министрнүүд, партийна, советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, генерал, адмирал, офицернүүд, сержант, солдадууд, Советскэ Союзай Геройнууд, Социалистическэ Ажалай Геройнууд, суута хүдэлмэришэд, колхозникууд, эрдэмтэд мүн лэ президиумдэ һууга.

Ажалшадай депутадуудай Москвагай городской Соведэй гүйсэдкомой Түрүүлэгшэ Н. И. Бобровников баярай заседани нээбэ.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумые Хүндэлэлэй президиумдэ һунгаха гэжэ Советскэ Союзай Маршал А. А. Гречко дурадхана. Суглааргшад энэ дурадхалые нэгэн дуугаар абажа, альгаа шангаар ташана.

Һүүлээрнь Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй 40 жэлэй ой тухай элидхэл хэхыень СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновскийда Н. И. Бобровников үгэ үгэбэ.

— Россида Агуухэ Октябриин революци болобо гэһэн мэдээсэлэй бүхы дэлхэйдэ дуулдаһан дурасхаалта үдэрнүүдһээ хойшо 40 жэл үнгэрбэ,—гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Тоогоороо үсөөншье һаа, нугаршагүй хатуу сэдьхэлтэй, агуухэ Ленин түрүүтэй большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро Россиин хүдэлмэришэд, таряашад тиихэдэ илалта туйлаа бэлэй.

Октябриин туйлалтануудые хамгаалхын тулада парти, араднай өөрынгөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулһан юм. Советскэ Арми, Авиаци болон Флот хадаа гансал арадай аша туһада алба хэдэг, ондоо ороной газар уһа булимтарха гэжэ бододоггүй, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээл түрүүшын зэбсэгтэ хүсэн мүн гэжэ Р. Я. Малиновский тэмдэглэнэ. Агуухэ Октябриин туйлалтануудые, коммунизм байгуулха хэрэгые хамгаалха гээшэ Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй нангин уялгань мүн. Советскэ Арми арадай демократиин оронуудай арминуудтай хамта бүхы социалистическэ лагериин амгалан тайбан, аюулгүй байдалые нарин хёрхоор сахина.

Саашань граждан дайнай үе тухай, дайсадта эсэргүүсэһэн залуухан совет республикын тэмсэлэй үедэ Улаан Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой бии боложо хүмүүжэн хатуужаһан тухай Оборонын Министр дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Зэбсэгтэ тэмсэл хэжэ, социалистическэ революциин туйлалтануудые хамгаалжа шадаха Улаан Арми байгуулха хэрэгтэ Коммунистическэ парти, В. И. Ленин агуухэ габьяатай гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ. Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулха гол ёһонуудые Владимир Ильич үндэһэлэн зохёоһон, Совет гүрэнэй үмэнэ сэрэгэй ямар зорилго табигданаб, тэдэниие яажа шиидхэхэ ёһотойб гэжэ тодорхойлһон юм.

Советскэ республикын сэрэг байгуулха хэрэгтэ парти гол шухала, хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэнэ гэжэ В. И. Ленин үнэншэмэ тодоор харуулһан байна.

Һүүлээрнь гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн совет арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй яажа тэмсэһэн, илалта туйлаһан тухай маршал Р. Я. Малиновский дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлээ. Тиихэдээ Советскэ Армида партизануудай айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлһыень Р. Я. Малиновский онсолон тэмдэглэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда Советскэ Союзай бүхы илалтануудые Центральна Комитет түрүүтэй Коммунистическэ парти зоригжуулан эмхидхэһэн байна. Партиин гэшүүдэй хахадһаа олонхинь дайнай эсэс багаар Советскэ Армида алба хэжэ ябаһан байгаа.

Фашистска Германида, тэрэнэй туһамаршадта эсэргүү тэмсэл Советскэ Союз ори гансаараа хээгүй гэжэ Р. Я. Малиновский мэдүүлнэ. США-гэй, Англиин, Франциин арадууд тэрээнтэй хамта тэмсээ. Бүхы дэлхэйн түрүү хүсэнүүд манай Эхэ орондо талархажа, дэмжэжэ байгаа юм. Дайнай эхилхэдэ, СССР-тэ ямаршье гүрэн туһалхагүй, тэрэ ори гансаараа тэмсэхэ болохо гэһэн гитлеровскэ правительствын түсэб хүсэлдөөгүй.

Чехословакиин корпус, Польшын арми, Югослави, Албаниин партизан сэрэгүүд, хожомынь Румыни, Болгариин дивизинүүд советскэ сэрэгшэдтэй нэгэн хамта немецкэ фашистска булимтарагшадта эсэргүү эрэлхэг тэмсэл эрхилһэн байна. Иигэжэ манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд болон арадай демократиин оронуудай арминуудай мүнөөнэй дайшалхы бата нэгэдэл фашизмда эсэргүү ниитэ тэмсэлдэ адхарһан шуһаар батадхагдаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хэһэн агуухэ илалтые хүн түрэлтэн хэзээшье мартахагүй. Фашизмда эсэргүүсэн, Эсэгэ оронойнгоо гэрэлтэ һайхан ерээдүй байдалай түлөө ами наһаяа алдаһан хүнүүдэй һаруул һайхан дурасхаалые совет арад сээжэ зүрхэндөө хэтэ мүнхэдөө хадагалжа ябаха юм.

Мүнөө үедэ советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд ямараар эмхидхэгдэнэб гэжэ Р. Я. Малиновский элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ хөөрэжэ үгөө. Газар дээгүүр ябадаг манай сэрэг, авиаци болон флоднай дайнай үедэ гараха бүхы зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха болонхой. Гэбэшье, гансал хүсэн түгэс зэбсэгтэй байһандаа Советскэ Арми, Флот диилдэшэгүй хүсэтэй бэшэ юм. Манай сэрэгшэд, солдат, матросууд, сержант, старшинанууд, офицер, генерал, адмиралнууд—эдэл манай гол хүсэн гээшэ. Тэдэнэр Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа хайрлангүйгөөр тэмсэхэ байһан дээрэһээ, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдыемнай илагдашагүй хүсэтэй болгоно.

Советскэ Арми, Авиаци болон Флодой сэрэгшэд өөрынгөө гүрэниис, арадайнгаа амгалан һайхан ажал хүдэлмэриие хёрхо наринаар сахина гэжэ Оборонын Министр элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Советскэ Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй алдарта сэрэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зорюулһан амаршалгые КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев уншаа. Заседанида хабаадагшад Н. С. Хрущевые халуунаар угтаа. Амаршалгын уншагдажа байхада, нэгэнтэ бэшэ альга ташалган болоо.

Һүүлээрнь «Серп и Молот» заводой суута булад хайлуулагша В. В. Клюевтэ үгэ үгтэбэ. Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, нүхэр Клюев Москвагай ажалшадай зүгһөө суглааргшадые халуунаар амаршалаа.

—Дүшэн жэлэй туршада Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүд алдарта дайшалхы замаар ябажа гараа. Гал дүлэн соо буладай хатуужадагтал Советскэ Арми оломянган дайсадтай тулалдахадаа, батажан хатуужаа юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда манай сэрэгшэд мүхэшэгүй алдар сууда гараа,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Советскэ эрдэмтэдэй. Москвагай интеллигенциин зүгһөө академик А. П. Александров Советскэ Армида, Далайн-Сэрэгэй Флодто халуун баясхалан хүргэбэ. Манай арадай, манай армиин һүүлшын дайнда туйлаһан агуухэ илалтань бүхы дэлхэйн саашанхи хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлээ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Бидэнэр, эрдэмтэд, арми, флодоо эгээл һайн. хүсэтэй буу зэбсэгээр хангахын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлнэбди гэжэ академик мэдүүлбэ.

«Константиново» совхозой һаалишан, Социалистическэ Ажалай Герой Н. П. Рыгаева Москвагай областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө баярта һайндэрөөр дашарамдуулан, советскэ сэрэгшэдые амаршалаа.

—Манай Армиин сэрэгшэд оронойнай хүн бүхэндэ, илангаяа бидэнэр-эхэнэрнүүдтэ хайратай. Юундэб гэхэдэ, бидэнэй олонхидой үбгэн гү, али хүбүүн, аха дүү гү, али нүхэр болохо хүбүүднай армида алба хэнэ ха юм,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

ВЛКСМ-эй МГК-гэй секретарь С. П. Павлов Москвагай залуушуулай зүгһөө сэрэгшэдые амаршалаа.

Хүгжэмэй дорюун аялга зэдэлжэ, Москвагай пионернүүд зал руу ороно. Тэдэнэр сэрэгшэдые, бүхы арадаа Советскэ Армиин, Флодой һайндэрөөр шүлэгөөр амаршалаа. Эгээл багахан пионернүүд парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэ, Советскэ Союзай Маршалнуудта эбтэй эетэй альга ташалган доро сэсэгүүдые барюулаа.

Һүүлээрнь Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй уранһайханай самодеятельностиин гайхамшагта һайхан концерт болоо.

Энэ концертын дүүрэхээ байхада офицернүүд дайн байлдаанай алдар суу шэнгээһэн тугуудаа үргөөд, зал соогуур ябажа гараа. Сценэ дээрэһээ «Интернационалай» һүртэ аялга зэдэлжэ, зал соо байһан бүхы хүнүүд партиин энэ гимные согтой дорюунаар дуулаба.

(ТАСС).

Мүнөө Москвада. Горькиин үйлсэ. ТАСС-эй фотохроника.

МАРТЫН 16-най ВОСКРЕСЕНИ—СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ һУНГАХА ҮДЭР

ЭРХИМ ХҮБҮҮД, БАСАГАДАА СССР ГҮРЭНЭЙНГӨӨ ЗАСАГАЙ ДЭЭДЭ ЗУРГААНАЙ ДЕПУТАДУУД БОЛГОЖО НЭГЭН ДУУГААР һУНГАЯ!

Алдарта һайхан замаар...

Улан-Удын нэгэдэхи интернат-һургуулида манай республикын аймагуудһаа суглараһан, олонхидоо үншэн үхибүүд гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ һурадаг. Тиимэ үхибүүд эхэ эсэгэеэ гү, али тэдэнэрэйнгээ нэгые алдажа, сэдьхэлээ эбдэрһэн, харууһа, хүмүүжүүлгэ муутайһаа шалтагаалан элдэб аяг аашатай болоһон байдаг. Тэдэнэрые зүб мүрөөр хүмүүжүүлэн заһажа, һургажа, Эхэ орондоо ашатай туһатай хүнүүд болгохын тулада тон ехэ дүй дүршэлтэй, мэргэжэл шадабаритай багшанар хэрэгтэй. Эгээл тиимэ багшанарай нэгэниинь—Анжелика Иннокентьевна Хабаева республикын багшанарай дундаһаа шэлэгдэжэ, Кабанскын дунда һургуулиһаа 1956 ондо энэ һургуулида уригдажа ерээд, ахалагша классуудта математика заажа байна...

А. И. Хабаеватай хөөрэлдэжэ һуунабди. Үгэнүүдынь булагай сэбэрхэн уһан шэнгеэр урдажа, тэрээнэй ажабайдалай арюун тунгалаг мүрэн мэлмэрэн урдана...

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай түрүүшын жэл гал дүлөөр уухилжа байна Бухы араднай хүл дээрээ бодонхой, хүмэдхөө буулгаад, хадхуу шэрүүнээр харанхай, аһан шадалаараа ажаллана. Эшелонууд үдэр һүнигүй баруулна. Фронт тээһээ һүртэй, аймшагтай мэдээнүүд ерэжэ, хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые хүйтэн түмэр һабараар бажууна. Олон багшанарай фронт мордоһон дээрэһээ һургуулинуудта багшанар дуталдана. Теэд һуралсал нэгэшье үдэр зогсоогдожо болохогүй... Эгээ энэ үедэ педагогическа институт яаралтайгаар, урид дүүргэһэн, 22 наһатай Анжелика Иннокентьевна Кабанскын дунда һургуулида математикын багшаар ерэбэ. Мэнэ һаяхан лэ багшалуулжа байһан хүн аад, мүнөө болоходо далияа гүйсэжэ, мэнэ мэнэ ниидэхэеэ байһан бүргэдүүд мэтэ боложо, ухаагаа гүйсэһэн ахалагша классуудта өөрөө бүрин харюусалгатай багша болохо гээшэ, тиимэшье амархан хэрэг бэшэ даа! Классta анха түрүүн ороходошни хэдэн арбаад һонирхууша, шалгагша нюдэд, «Зай, ямархан багша ерэбэт даа?» Танай урда тээ байһан багшаһаа үлүү байгша аа гүт, али дутуу гү?—хаража үзэхэбди даа!» гэжэ шамайе ошо туяагаараа ходоро харбан байха!

Анжелика Иннокентьевна түрүүшынгээ «экзамениие» эрхим һайнаар «барижа» гараба. Энэ «экзаменаа» хэрзэргэ «барижа», саашадаа арадай багшын арюун замаар урагшаа дабшаһыень харахын тулада наймадахи класcһаа арбадахиие дүүргэтэрээ, 1941 онһоо хойшо гурбан жэл соо Анжелика Иннокентьевнада заалгаһан, мүнөө хүдөө ажахын наукын кандидат, манай зооветинститудай багша нүхэр Виктор Михайлович Нелюбиндэ үгэ үгэе:

—Математикын багшанарай ходо һэлгэдэг, зариманайнь зааха шадабаряар һула байһан дээрэһээ манай класс соо математикада муу зон олон һэн. Математикые ехэшье ойшоодоггүй байгаабди: даалгабаряа дүүргэжэ, «нюдэ бүглөөл һаа» болоо. Анжелика Иннокентьевнагай ерэхэдэ юумэ гээшэ хубилжа, тад ондоо болошоо бэлэй. Залуухан багшын түрүүшээр ерээд байхада «та намһаа холошье аха бэшэт. Баргтайл бэзэ даа!» гэжэ хамараа үргэхэеэ һанаһан заримашуулай охинень Анжелика Иннокентьевна шадабаритайгаар даража, тэдээнние, «гар соогоо» абаа һэн. Тон тодоор, толгойдо шэнгэшэтэр заадаг, ойлгуулдаг, элдэб хэрэгсэлнүүдые шадажа хэрэглэдэг туладань математика байн байн бултанай дурые татажа, эгээ һонирхолтой предмет болоһон юм. Зарим һурагшад түрүүшээр «шангалуулхадаа» гомдодог, дураа гутадаг байбашье, саашадаа багшынгаа зүбые, өөһэдынгөө бурууе ойлгожо, тэрээниие үнэн зүрхэнһөө хүндэлдэг, дурладаг болоо һэн. Эгээ иимэһээ Анжелика Иннокентьевнагай нэрэ хүндэ һурагшадай, багшанарай, эхэ эсэгэнэрэй дунда түргэнөөр, «дороһоо түлхюулһэн, дээрэһээ татуулһан шэнгеэр ургаа һэн... «Хүн боложо, хүлөө шоройдохо», «Хүлөө дүрөөдэ, гараа ганзагада хүргэхэ» ябадалдамнай, ондоогоор хэлэхэдэ, болбосорон хүгжөөд, ажабайдалай арюун замда гараха ябадалдамнай тон ехэ үүргэ дүүргэһэн манай инаг багша Анжелика Иннокентьевнагай Дээдын Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэндэ бидэнэр, тэрээнэй һурагшад хэмгүй ехээр омогорхон баярланабди...

Дайнай үедэ багшалха гээшэ амаргүй хүндэ байгаа. Юуб гэхэдэ, түлихэ түлеэнһээ эхилээд, саарһа карандаш хүрэтэрөө дутаха. Али нэгэн һурагшын эсэгэнь гү, али инаг ахань фронт дээрэ унаба гэһэн мэдээсэл ерэжэ, һурагшын, тэрэнэй түрэлхидэй сэдьхэлые хүндэ гашуудалаар сохихо, энэнь һурагшын һуралсалда нүлөөлхэ. Иимэ ушарта Анжелика Иннокентьевна энэрхы һайхан сэдьхэлһээ гараһан элдэр зөөлхэн үгэнүүдээрээ эльбэжэ, тэдэнэй сэдьхэлэй хүндэ шархые аргалдаг байба.

Һурагшадые бухы талаарнь хүмүүжүүлжэ, Эхэ орондоо ашатай туһатай хүнүүд болгохо хэрэгтэ залуу багша ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Ахалагша классай хүтэлбэрилэгшэ байһан туладаа Анжелика Иннокентьевна һурагшадаа ударидан, колхозуудта ходол гаража туһалдаг, тэдэнэрээ бодото ажалда шадамараар һургадаг байба.

Залуу багшын һургаһан һурагшад сооһоо түгэсхэлэйнгөө экзамен үгэхэдөө муу сэгнэлтэ абаһан ушар байхагүй. Тэрээнэй һурагшад ороной техническэ дээдэ һургуулинуудта ороходоо экзамен мүн лэ амжалтатайгаар үгэдэг байна.

— Һурагшынгаа һургуулияа амжалтатайгаар дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абахадань, дээдэ һургуулида абтахадань багша хүн өөрөө ёһотой шалгалта гарадаг, юунһээшье үлүүгээр баярладаг, эгээл дээдэ шагналда хүртэдэг шүү,— гэжэ Анжелика Иннокентьевна хэлэнэ. Зүб даа, тсн зүб!

Энэ багшада заалгаһан хүнүүд илангаяа техническэ дээдэ һургуулинуудта ородог, саашадаа амжалтатайгаар һурадаг байна. Анжелика Иннокентьевнагай шабинар сооһоо дээдэ һургуули дүүргээд, мэргэжэлтэд болоһон зон тон олон. Тэдэнэр ороной олон городууд болон областьнуудта ажаллана. Наада захыень абаха болоо һаа, дээрэ хэлэгдэгшэ В. М. Нелюбин, мүн хүдөө ажахын наукын кандидат И. А. Шингенов хоёр зооветинститудта, Л. Асеева педучилищида багшална.

> ***Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха һунгуулиин № 409-дэхи Улан-Удын Городской округ***

Анжелика Иннокентьевна табахан жэл ажаллаад байхадаа бэлигтэй багшанарай нэгэн гэжэ аймаг, республика соогоо мэдээжэ болоод, 1946 ондо хоёрхон делегадай нэгэниинь болон һунгагдажа, арадай гэгээрэлэй асуудалаар болоһон Бухэроссийска зүблөөндэ хабаадаа бэлэй. Теэд тэрээнһээ хойшо үшөө 11 жэл таһалгаряагүй багшалха зуураа, тэрээнэй мэргэжэл шадабаринь, арга дүршэлынь хэды шэнээн ехээр ургаа гээшэб! Бодоод үзэгты!

Бэлигтэй багша нүхэр Хабаевагай математика заадаг, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаг арга дүршэл тухай элидхэл 1956 ондо болоһон багшанарай республиканска зүблөөн дээрэ табигдажа, зүбшэн хэлсэгдэһэн, энэ арга дүршэлые бүри наринаар, гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, республикын багшанарай дунда дэлгэрүүлхэ гэгдэһэн байгаа. Кабанскда байхадаа Анжелика Иннокентьевна аймагай математикын багшанарай секциие таһалгаряагүй хүтэлбэрилжэ байһан юм.

Нүхэр Хабаева ниитын хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаададаг байгаа, мүнөөшье хабаадаһаар. 1957 ондо Улан-Удын Горсоведэй депутадаар һунгагдаа һэн.

Һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар табиһанайнгаа түлөө Анжелика Иннокентьевна «Ажалдаа шалгарһанай түлөө», «1941—1945 онуудта болоһон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» медальнуудаар, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн солото багша Анжелика Иннокентьевна Хабаевае СССР-эй Верховно Соведэй депутат болгон нэгэн дуугаар һунгая!

Ш. НИМБУЕВ.

Түнхэнэйхид кандидадтайгаа уулзаба

Февралиин 17-ной үдэшын 8 часта аймагай Культурын байшанда хүн зон олоороо сугларба. Тэдэнэрэй дунда буурал толгойтой үбгэд хүгшэд, эдир залуу хүбүүд басагад олон байгаа.

Эдэнэр СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха һунгуулиин Түнхэнэй 412-дохи округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн солото механизатор Даба Хоборкович Тахановтай уулзахаяа ерэһэн байгаа.

Этигэмжэтэ нюур нүхэр Халтагаров түрүүлэн үгэ абажа, һүүлэй 4 жэлэй туршада парти, правительствынгаа сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр бүхы совет арадай туйлаһан асари ехэ амжалта тухай тобшохоноор хэлээ.

—СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Даба Хоборковичтой Тахановай түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэе,—гэжэ нүхэр Халтагаров һунгагшадые уряалба.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр Таханов энэ ехэ этигэл найдабари үзүүлһэндэнь һунгагшадта гүнзэгы баясхалан хүргөөд, өөрынгөө намтар, ажал хүдэлмэри тухай тобшоор хөөрэжэ үгөө.

Сугларагшадай дундаһаа үгэ хэлэһэн нүхэд Арзухаев, Эпова, Вотинцев гэгшэд нүхэр Тахановта хандаха зуураа, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэхыень захяа.

Һүүлээрнь аймагай Культурын байшангай уран һайханай самодеятельностиинхид сугларагшадта концерт харуулаа.

**

Февралиин 20-до аймагай «Знамя» колхозой түб тосхондо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат нүхэр Д. Х. Тахановтай уулзалга боложо, тэндэ 360-аад һунгагшад хабаадалсаа.

Сугларагшадай үмэнэһөө Советскэ Союзай Герой Ж. Тулаев түрүүлэн амаршалгын үгэ хэлээ.

Удаань этигэмжэтэ нюур нүхэр Будаев эрхим ажалаараа шалгарһан Д. Х. Тахановай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалаа.

Хамтадаа 6 хүн үгэ хэлэжэ, нүхэр Тахановта һунгагшадай захяа хүргэһэн байна.

Түгэсхэлдэнь тэндэхи 7 жэлэй һургуулиин һурагшад сугларагшадта һонин зүжэг наада табяа.

Ц. Тырхеев.

Сабшалангай ургасые 1,5-2 дахин дээшэлүүлхын түлөө тэмсэе!

Газараа уһалбал, үндэр ургаса абахабди

Манай Курумканай аймагта адуу малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэдэг болохо асуудал үшөөл шиидхэгдээгүй байна. Үбэлжэлгын үедэ адуу мал бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээр оройдоо 35—40 процент хангагдажа, ашаг шэмэеэ гээхэһээ гадна гарзалдагшье байна.

Мүнөө аймаг дотор адуу мал жэл бүри олошоржо байнхай. Тиимэһээ тарьяанай болон ногооной ургасые дээшэлүүлхэ тухайда эрид хэмжээ абаха саг тулажа ерээ.

Тарьяанай, үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ газар уһалалга тон ехэ удхашанартай. Һүүлшын жэлнүүдтэ аймагай колхозууд, МТС газар уһалха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулдаг болоо. Жэл бүри аймагай колхозууд һубаг-канавануудые шэнээр малтажа, уһалагдадаг газараа үргэдхэжэ байна. Иигэжэ аймаг дотор һүүлшын 2—3 жэл соо 700 гаран гектар газар нэмэжэ уһалагдадаг болобо.

Мүнөө хамта 2800 гектар тарьяанай, 4100 гектар сабшалангай газар уһалагдана. Гэбэшье, уһалагдадаг газарай бага байһан дээрэһээ олонхи колхозууд кукуруза болон тэжээлэй бусад ургамалнуудые уһалагдадаггүй газарта таридаг. Тиимэһээ эдэ ургамалнууд бага ургаса үгэдэг, заримдаа ган гасуур жэлдэ хосордог байна. Уһалагдадаг газараа үргэдхэхын зорилгоор аймагай колхозууд һүүлшын жэлнүүдтэ тошон халяадаг болоо. Энэ талаар Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь С. А. Цыбиков, партийна организациинь секретарь Э. Будаев), Калининай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь П. Будаев, партийна организациинь секретарь Г. Мантаев), «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь П. Тенетов, партийна организациинь секретарь В. Бубнов) ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Эдэ колхозууд мүнөө 450 мянга шахуу кубометр тошон халяагаа. Энэ хүдэлмэри саашадаа бүри һайнаар ябуулагдажа, хабартаа 900—1000 гектар тарьяанай, сабшалангай газар уһалха аргатай болохо байна.

Энээнһээ гадна, ерэхэ хабарһаа хойшо аймагай колхозууд уһанай нүүдэл насосно станцинуудые хэрэглэхэ юм. Манай МТС-тэ тиимэ 5 станци бии. Эдэнээ һайнаар ашаглабал, аймагай колхозууд зунай үедэ үшөө мянгаад гектар тарьяанай болон сабшалангай газар уһалха аргатай болохо юм. Мүнөө эдэ станцинуудые хаана тодхожо, ямар газар уһалха байһанаа шэнжэлжэ дүүргээбди.

Хабартаа газараа һаадгүйгөөр уһалхын тулада уһалууриин системэнүүдээ, һубаг-канавануудаа эртээнһээ заһабарилха, сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ барилгын хэрэгсэл, модо шулуу саг дарыдань бэлдэхэ, тэрэнээ шэрэхэ хэрэгтэй болоно. Мүнөө аймагай колхозууд барилгада хэрэглэгдэхэ 210 кубометр модо, 250 кубометр шулуу бэлдэнхэй. Тэдэнээ саһанай хайлахын урдахана барилга хэхэ газартаа зөөхэ.

Манай аймагта уһалагдадаг газарые бүри үргэдхэхэ арга яһала бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һүүлшын жэлнүүдтэ аймагай колхозууд Баргажанай МТС-эй хүсөөр яһала ехэ талмайе ой модонһоо сэбэрлэжэ, тарилга хэхэ һайн газартай болоо. Теэд тэрэ газар уһалагдадаггүй дээрэһээ һайн ургаса абтанагүй. Тиимэһээ энэ газарые уһалхын тулада уһалууриин системэнүүдые шэнээр бариха, һубаг-канавануудые татаха асуудал түргэн шиидхэхэ ёһотойбди. Гэхэтэй хамта, манай МТС-тэ һубаг-канава малтадаг машинанууд үсөөн, хүсэ ехэтэй бульдозернууд үгы байна. Мүнөө жэлдэ манай МТС-ые энэ мэтын машинатай болгохо тушаа Республикын хүдөө ажахын министерство анхаралаа табиха бэзэ гэжэ һанагдана.

Т. Истаев, Курумканай аймагай Баргажанай МТС-эй мелиоратор.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ МТС ГОЛ ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭНЭ

(Сэлэнгын МТС-эй лугомелиоративна отрядай экскаваторщик А. Сусловай хөөрөөнһөө)

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай Коммунистическэ партиингаа табиһан зорилгые бэелүүлхын тулада малай үбһэ тэжээл урдынхиһаа һураггүй ехээр бэлдэдэг болохо хэрэгтэй байна. Энээниие манай МТС-эй механизаторнууд һайса мэдэнэ.

Мүнөө хүсэ ехэтэ элдэб машина зэмсэгүүд һубаг канава татажа, уһалууриин системэ хэхэ хүдэлмэриие ехээр түргэдхэнэ, хүнгэдхэнэ. Эрдэм ухаанай, техникын ехээр хүгжөөд, байһан энэ үедэ бидэнэр «тэнгриһээ үршөөл хүлеэгээд» байхаяа болёобди.

Би 1955 онһоо хойшо «Э-502» гэжэ асари томо экскаваторто хүдэлнэб. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада бидэ, экскаваторщигууд, Жаргалантын, Казачи, Голдобинска уһалууриин системэ шэнэлэн заһалгада, бусад олон жэжэ һубаг таталгада хабаадалсаабди. Мүн Дацанай, Олевкинска уһалууриин системэнүүдые хэлсээбди. Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо хамтадаа 11320 кубометр хараанай газарай хүдэлмэри хэгдээ. Манай агрегадайхид 1957 ондо гурбан халаанда хүдэлжэ, жэлэйнгээ түсэб 28 мянган кубометрээр үлүүлэн дүүргээ һэн. Тиихэдээ халаанайнгаа даалгабариие 150—180 процент дүүргэдэг байгаабди. Илангаяа машинист Иннокентий Турченинов, машинистын орлогшо Трифон Исаков гэгшэд шалгараа һэн.

Эдэ хүдэлмэриин бэелүүлэгдэһэнэй ашаар колхозууд 10 мянган центнер нэмэри үбһэ абаа, олон зуугаад гектар сабшалантай, бэлшээритэй болоо.

Энэ жэлдэ манай агрегадайхид даалгабаряа 200 процент дүүргэхээр шиидээ. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ Табхарай уһалууриин системэ барилсаха, Казачи системые шэнэлэн заһалсаха, июлиин 1 болотор Ягодинска системэ барижа дүүргэлсэхэбди.

Азиин оронуудтай һ... нэгэдэлгын Сове... комитедэй мэдү...

Тунисай Сакиет-Сиди-Ю... амгалан тосхониие Франц... лёдуудай ан зэрлигээр ... һондо бухы дэлхэйн олон... хөө ехээр доһолгожо, энэ... гол анхаралаа хандуулжа... Ямаршье гэм хээгүй Тун... галан хүнүүдые иигэжэ ж... тэ муухайгаар хюдаһан ... дэлхэйн бүмбэрсэгэй бухы... зон айхабтар ехээр буруу...

Национальна бэеэ даан... далаа бэхижүүлхын түлөө ... байһан тунис арадта ээр... римхэй добтолгын хэгд... ехээр зэбүүрхэжэ байһан ... олониитын һанамжые ... зуураа, Азиин оронуудтай ... нэгэдэлгын Советскэ коми... дүү тунис арадта үнэн зү... талархажа байһанаа эли... колонизаторнуудай гэмтэ я... буруушаана. Колонизато... энэ ябуулгань Алжирта ... байгаа колониальна дайе он... тагуудта һүжэрөөн дэлгэрүү... лээд ехэ аюултай.

Туниста эсэргүүгээр х... добтолгые зэбүүрхэн буру... гэһэн үнэн зүб эрилтые Ази... нуудтай һаналаа нэгэдэлгы... ветскэ комитет халуунаар дэ... эб найрамдал бэхижүүлхэ, а... дай аюулгүй байдалые сах... рилготой тааралдуулан, энэ ... та болоһон арсалдаан шиидх... бэзэ гэжэ найдана.

Азиин оронуудтай һ... нэгэдэлгын Советскэ ко...

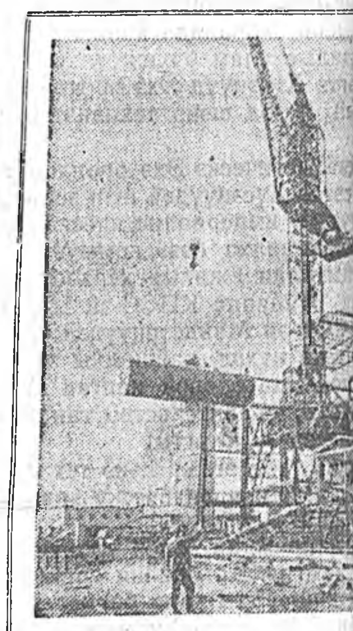

Туркменидэ паротурбинна эл... тростанци баригдажа байна. Зур... дахи табанжэлэй түсэб туш... КПСС-эй XX съездын үгэһэн ... баринуудта энэ барилга хэхэ т... хараалагдаһан байгаа.

Барилгын үргэн ехэ талмай ... рэ хэдэн түхеэрэлгэ тодхогдон... хоёр котёл хабсаргагдаа, захирга... най болон бусад байшангууд бар... даа.

Уралай ябаха сорго табигда... бетонно завод баригдаа.

Мүнөө жэлдэ электростанци... түрүүшын ээлжээн бэлэн болохо...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: барилгын талма... да.

ТАСС-эй фотохроника.

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

Хүдэлмэришэн анги ажалша тарияшад хоёрой бата нэгэдэл

Хүдэлмэришэн анги ажалша тарияшад хоёрой нэгэдэл тухай һургаал хадаа социалистическэ революци тушаа Ленинэй теориин гол хубинуудай нэгэн болоно. Энэ нэгэдэл пролетариадай диктатура тогтоохо, бэхижүүлхэ асуудалай таһаршагүй хубинь болохо юм гэжэ В. И. Ленин тоолодог байгаа.

Пролетариадай диктатура гээшэмнай хүдэлмэришэд, тарияшадай нэгэдэлэй тусхай формо мүн гэжэ В. И. Ленин заадаг һэн. Энэ нэгэдэлдээ хүдэлмэришэн анги хүтэлбэрилхы үүргэ эзэлхэ ушартай юм.

Манай орон дотор Октябриин социалистическэ революциин хэгдэхэдэ хүдэлмэришэн анги ажалша тарияшад хоёрой нэгэдэл шиидхэхы үүргэ дүүргээ бэлэй. Революциин һүүлээр болоһон граждан дайнай, хариин гүрэнүүдэй интервенциин жэлнүүдтэ энэ нэгэдэл эбдэршэгүй бата бэхи байһанаа гэршэлэн харуулаа. Мүн манай орон дотор социализмын байгуулагдаха үедэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай үедэ энэ нэгэдэлэй илагдашагүй хүсэн эли тодоор харагдаа.

Манай орон дотор коммунизм байгуулха хэрэгтэ хүдэлмэришэн анги хүтэлбэрилхы үүргэ дүүргэнэ. Хүдэлмэришэн анги, тарияшад, алба хаагшад Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаан дэмжэнэ. Энэ ушар хүдэлмэришэн анги тарияшад хоёрой хоорондохи нэгэдэлэй эбдэршэгүй бата үндэһэ һууринь болоно.

Манай ороной ажалша ангинуудай нэгэдэлые Коммунистическэ парти наринаар сахин. бэхижүүлнэ. Коммунистическэ парти, Советскэ правительствомнай промышленность, хүдөө ажахы, соёл культураяа хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалые улам ехээр һайжаруулхын тула һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн шухала хэмжээ-ябуулганууд харaалан, бэелүүлһэн байна. Эдэнь манай гүрэнэй хүсэ шадалые улам арьбадхаа, хүдэлмэришэд, тарияшад, алба хаагшадай хани барисаае бэхижүүлээ.

Мүнөө манай гүрэнэй засагай ехэ дээдын зургаание—СССР-эй Верховно Соведые һунгаха бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдажа байна. Энэ хүдэлмэри политическэ угаа ехэ дэбжэлтэ үүсхэбэ.

Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам арьбадхаха хэрэгтэ Советскэ Союзай баатар габьяата хүдэлмэришэн анги онсо үүргэ дүүргэнэ. Совет засагай жэлнүүдтэ промышленностиин, түбхын түрүүн хүндэ индустриин ехээр хүгжэһэндэ хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргэнь ехээр харагдана. Промышленностиингаа хүгжэлтын талаар манай орон дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай орон дотор 37 миллион тонно шэрэм, 51 миллион тонно булад хайлуулагдаа, 463 миллион тонно шулуу нүүрһэн малтажа абтаа, 98 миллион тонно нефть гаргагдаа, ... миллиард киловатт-час элект... энерги үйлэдбэрилэгдөө. Мүн үр... хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гарга... га нилээдгүй ехээр нэмээ.

1957 онойнгоо түсэбые манай п... мышленностиин амжалтатай... бэелүүлһэн ушар оронойнмай э... номикын саашадаа бүри түргэн... хүгжэхэ арга боломжотой бай... элеэр харуулна. Үнгэрэгшэ жэл... промышленностиин бүтээсэнь ... процентээр нэмэхэ түсэбтэй а... 10 гаран процентээр дээшэлээ. Пр... мышленность болон барилга хүт... бэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн һайж... руулха зорилгоор парти, правите... ствын абаһан хэмжээн манай эк... номикын саашанхи хүгжэлтэдэ е... удхашанартай.

Совет ороной хүдөө ажахын хү... дан түргэнөөр хүгжэн дэбжэ... байһанда мүн лэ хүдэлмэришэн а... гиин хүтэлбэрилхы үүргэ элеэр т... дорно. Колхозно тарияшадта х... дэлмэришэн ангиин үзүүлдэг туһ... ламжань энэ хоёр ангиин нэгэдэл... улам бүри хүгжэжэ, бэхижэж... байһые гэршэлнэ. Хүдэлмэриш... ангиин тарияшадта үзүүлжэ ба... гаа туһаламжа хүдөө ажахые са... шадань хүгжөөхэ үндэһэ һуури бо... лоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай ор... ной поли дээрэ 1 миллион 632 мя... ган трактор (15 хүсэтэй), 420 ком... байн, ашаанай 660 мянган автома... шина, хүдөө ажахын олон миллио...

НҮХЭР ХОНИШОН! Уялгаяа бүрин дүүргэхын тула юу хэжэ байнаш?

* *

Түрүү хонишодой эршэтэ ажал

...лэнгын аймагай «Коммунизм» ...озой «Баруун хүндын» отарада ...ед хурьгад гараад, нэгэ ...гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ ... Февраль һара соо үшөө 200 ...у хурьгад гараха. Эдэ хурьга... сакманна аргаар харууһалаг-

...дэхи малшад абаһан уялга...аа дүүргэхын тула ехэ ажал ... байна гэжэ онсо тэмдэглэхэ ...тэй.

...Зун, намарай бэлшээрие ша...ар бэрхээр, оролдосотойгоор ...ахэжэ, хонидоо һайнаар ...һанай ашаар хурьгалха, ...галһаншье хонидоймнай ша... һайн байба,—гэжэ эндэхи мал... хөөрэлдэнэ.

...нидойнгоо хаһа саг соогоо ...о орохын тула хурьгалһан ...тоо үбһэ, һолоомо, зелёнко ... эдюулнэ. Мүн талха таряа... зүйл, минеральна тэ..., модоной шэлбэһэ дутаан...эдэг. Хонид үдэртөө хоёр да... ...үлеэн уһаар уһалагдана. Тии... уһалхадань хурьгалһан хонид ...шадалаа табяагүй байна. Хо...нь 15—20 хоногой турша соо ...а ородог. Мүнөө эндэ 160-аад ... отондо оруулагданхай. Фев...н дүүрэтэр бүхы хурьгалһан хонидойнгоо олохониень ороондо оруулхань.

Хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулхын тула отарадаа «советскэ меринос» хусануудые табина. Тэдэндээ һайхан үбһэ, һолоомо, зелёнко дуран соонь үгөөд, нэгэ килограмм хүрэтэр таряа талханай зүйл, концентрат эдюулдэг.

Колхозой правлени, партийна эхин организаци хонишодой байра байдалай, культурын эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг байна. Тус отарын хонишод һайнаар түхеэрэгдэһэн гэрнүүдтэ байрлана. Зосоонь ороходо сэбэр, һаруул, дулаан. Эдэнэр эдихэшье юумээр, үмдэхэшье хубсаһаар дутадаггүй.

Отарынхид «Б. М. үнэн» газетэ захижа уншана. Агитатор Буда Балданов неделидээ хоёрһоо үсөөн бэшэ хөөрэлдөө үнгэргэдэг. Һаяхан энэ нүхэр Советскэ Конституци тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа эндэхи отарын хонишод нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула бүри эршэмтэйгээр ажаллана.

Б. Бальчинов.

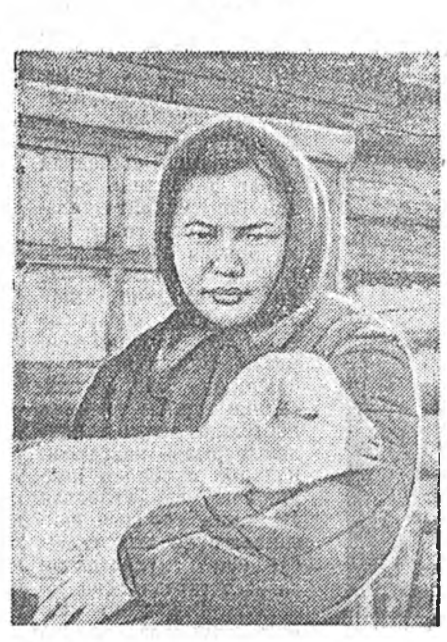

Мухаршэбэрэй «Үнэн» колхоздо Гундэгма Цыренова хурьгашанаар ажаллажа, нүхэдтөө эрхим жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хурьгашан Гундэгма Цыренова.

И. Мункоевой фото.

Эдэнэр үгэдөө лаб хүрэхэ

...ө Гутайн отарын хонишод ...ран эхэ хонидые харууһалдаг ... Хамта 4 хонишод,, 9 хурьга... ажалладаг. Улаан одонойхи... ...ряа бэшэгэй харюуда эндэхид ...ндо 100 эхэ хонин бүриһөө ...урьга абаха гэжэ шиидээ. Энэ ...гоёо дүүргэхын түлөө хонишод ...досотойгоор ажаллана.

...рын хонид нёдондо бултадаа ...ственна аргаар «Советскэ ...нос» үүлтэрэй хусануудай ... үрэжүүлэгдээ. Мүнөө хамта ...ахуу хурьгад абтаад байна. ...брь һара соо хурьгалһан хо... бүлта үрэжүүлэгдэнхэй.

...ьгатай хонид һайн тэжээл ... Суудхэ соо хонин бүридэ ...300 грамм концентрат; 1—2 ...рамм үбһэн, һолоомон, даб... модоной шэлбүүһэн үгэ... ...үн хээлитэй ябаһан хонид ...ээ доошо бэшэ тэжээл эдинэ. ... үдэртөө 2—3 дахин уһалаг...т.

...идой далабшын хажуу тээ ... хурьгадай байра һайнаар ...арилагданхай. Хурьгад бүлэг ...өөрөө хашаанууд соо амлар...н байлгагдана. Томо, дорюу... ...урьгадай нэгэ заримануудынь ...хан хобоо сооһоо дабһа, гу...олёоно. Нүгөө заримануудынь ...а байһан решётко сооһоо һай...гоон үбһэ амтархан эдинэ.

...Эхэнүүдынь һү ехэтэй, хурь...й өөдэргэн һайнаар үдэжэ ...,—гэжэ түрүү хурьгашадай ...Дэдма Шодоева маанадта ... хөөрэбэ.

...н хурьга абахын тулада сов...нд арга боломжонуудаа шадамараар хэрэглэжэ байна. Мүнөө жэлдэ олохон отарада түлгэн хонид отондо табигдажа, зунай сагта хурьгалха юм. Ахалагша хонишон Балдама Мункуевагай даажа байдаг отарын 565 түлгэдэй 100 гараниинь апрель, май һара соо түрэхөөр отондо оруулагданхай. Үшөө 150 гаран хонид зунай сагта түрэхөөр бэлдэгдэжэ байна.

Шэбэртэ нютагай 2-дохи ОТФ-гэй хонишод түл абалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ байнхай. Эндэхи эхэ хонидой 4 отарада хамта 1625 хонид харууһалагдана.

— Манай эндэхи 4 отара тус бүридөө 100 эхэ хонин бүриһөө 170 хурьга абажа түлжүүлхэ юм. Мүнөө мянгаад хурьган абтанхай,— гэжэ ОТФ-е даагша нүхэр Г. Дыршиков хөөрэнэ.

Мүнөө хонидынь искусственна аргаар үрэжүүлэгдэжэ байна. Нүхэр Георгий Гребнев үрэжүүлгын пункт түхеэрээд, «Советскэ меринос» үүлтэртэ хусануудай үрөөр үрэжүүлгэ хэжэ байна. Декабрь һара соо, январиин эхеэр түрэһэн хонид дууһан үрэжүүлэгдээ.

Эндэхи отарануудай хонишод Ц. Чоймполов, Х. Ракшиева, Ц. Базарова, Н. Гладинова, Д: Доржиев гэгшэд оролдосотой.

Мүнөө Бичурын совхозой хонишод партиин ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгада харюу болгон, ажал хүдэлмэреэ улам эршэдхэжэ байнхай. Эдэнэй абаһан уялгануудай нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлэгдэхэ байһандань лаб этигэхээр.

Т. Гармаев, манай корр:

Республикын МТС-үүдэй харьяата колхозууд болон совхозуудта хурьга абалга, хони үрэжүүлгэ тухай

1958 оной февралиин 20-ной мэдээн

МТС-үүд	Хурьгадай абтаһаниинь	Хонидой үрэжүүлэгдэһэниинь	Тэрэ тоодо искусственна аргаар
Баргажанай	15129	1474	914
Хүнтэйн	5755	741	483
Бичурын	4758	581	581
Б-Куналейн	2808	185	65
Охин-Булагай	3447	911	277
Цагаан-Усанай	4129	1693	813
Үшөөтэйн	10698	1425	463
Эгэтын	5289	2007	198
Нарһатын	4660	1675	237
Курбын	4624	1463	—
Шэнэ-Бэрээнэй	4270	968	—
Кабанскын	2125	970	—
Темлюйскэ	1371	510	193
Е-Кударын	4576	2842	2178
Хамнигадайн	5520	1009	635
Погранична	7770	1429	1293
Гашейн	6120	2275	186
Хонхолойн	5423	1000	63
Суулгын	4016	1797	—
Сэлэнгын	7882	1689	900
Сухын	14290	2423	1832
Тарбагатайн	1642	704	—
Жэрэмэй	1227	1014	—
Е-Куналейн	2440	809	—
Түнхэнэй	2306	1619	1584
Хэрэнэй	3673	1423	860
Хоринн	11226	5634	3699
Хэжэнгын	11033	1770	—
Чесанын	8734	790	—
Закаменай	5499	754	—
Торинн	5813	862	250
Бургалтайн	5506	1177	875
Иволгын	2983	360	—
Саянтын	5191	1121	—
Итанцын	182	62	—
СОВХОЗУУД:			
Борьёогой	5192	564	364
Бичурын	3510	1340	720
Яруунын	472	160	—
Кяхтын	3610	705	571
Сэлэнгын	7938	2637	2105
Хоринн	5591	1712	545
«Эрдэм»	548	114	—

Уран зохёолой, искусствын декадада бэлэдхэл

Шэмэгүй „Галсанһаа“ шүүһэн гараха юм аал?

(А. Бальбуровай бэшэһэн „Галсан“ гэжэ оперын либреттэ тухай)

Энээн соо юун тухай хэлэгдэнэб гэжэ тобшохоноор тайлбарилха болоо һаа иимэ байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай үедэ Галсан Норпол гэжэ хоёр бурят хүбүүд плендэ абтаад, Германида концлагерьта байтараа, 1945 ондо американецуудай гарта ороһон бэеэрээ, Бразили худар хаюулаад, Америкын тагнуулшадай һабарта ямаршьеб нэгэ аргаар Галсан балбуулха юм. Тиигэжэ байтараа тэрьедэжэ Хитадай Арадай Республика ороод Эхэ орондоо бусажа ерэнэ. Баһа Норполшье гэб гэнтэ бии болошоно.

Тэдэнэй колхоздоо хүдэлмэрилжэ байтар, аяншалжа ябаһан американецууд артельдэнь «айлшалжа» ерээд, Норполдо даабари үгэһэн бэеэрээ, малтамалаар баян рудник тэһэлэн усадхуулна. Тиигээд «Ута хамар» гэжэ нэрэтэй американец Галсан хоёрые Норпол ой тайга соо хутагаар хадхажа алаад байтараа баригдана.

Либреттын гол удхань энээгээр дүүрэнэ. Мүн хажуугаарнь энэ тэрэ эпизодууд байбашье, тэдэнэй үүргэнь ээлтэй даа, тиимэ ехэ шэмэг болохоор, хүнэй сээжэндэ хадагдамаар ушарнууд үгы шахуу.

Энэ оперо сценэ дээрэ табигдаад байбал, хүнэй досоо ямар тиимэ гүнзэгы бодол түрүүлхэб, ямар хэрэгтэ зоригжуулхаб, хүмүүжүүлхы ямар удхашанартай байхаб гэжэ хөөрэлдөөд үзэхэ дуран хүрэнэ.

Зохёол бүхэндэ геройнууд, тэрэ тоодо эгээл ехэ үүргэ дүүргэдэг, тиигээд хүнүүдэй анхарал бэе тээшээ татан хандуулдаг гол герой гэжэ заатагүй байдаг. Энэ либреттын гол геройнь Галсан хэбэртэй, тэрэнэй нэрээр автор өөрынгөө зохёолыешье нэрлээ. Теэд Галсанай ямар үйлэ хэрэгээрээ шалгаржа, герой болоһыень автор баримталжа огто бираагүй. Тэрэнэй хэһэн хэрэг оройдоо харуулагданагүй. Түхайлаад үзэхэдэ, дайнай урда тээ Галсан гэрлэжэшье үрьдөөгүй, хорёод наһатай хүбүүн ябаһанаа фронтдо мордоһон болоно. Хэр зэргээр тэрэнэй дайлалдаһаниишье мэдэгдэнэгүй. Мүн плендэ абтаад, концлагерьта байхадаа хариин дайсанда эсэргүүсэн тэмсэһэн ябадалыень, хэһэн хэрэгыень, хүсэл оролдолго гаргаһыень элишэлһэн нэгэшье баримта үгы бшуу. Тэрэшэлэн Америкын тагнуулшадай һабарта ороод, Эхэ орондоо урбажа, хара бэеэ мүнгөөр худалдагты, «үгы бол, үе наһаараа сүлэлгэндэ зарагдахат, Росси худар бусажа хэзээшье ошохогүйт» гэхэ мэтээр дайсанда һэнгэргүйгөөр идхуулжа байхадаа, Галсан тэдэнэй урдаһаа тоб байса, сэхэ руунь мүртэй юумэ хэлэнэгүй, үнэн сэхэ эрид хурса большевик үгөөрөөшье тэдээнтэй тулалданагүй. Харин... «Харанхы гэрэй хүйтэн подвал соо хаагдашоод хэбтэнэбди. Яаха болоо гээшэбибди, мэдэгдэхэ юумэ байхагүй?» гэжэ Галсан гансаараа гэмшэнэ. Дайсанда эсэргүүсэн бии шадалаараа тэмсэхэ гэһэн бодол толгойдонь ороношьегүй, харин хуби заяанайнгаа шиидхэгдэжэ, ами наһанайнгаа саашанхи замай тулгардажа барагдаһан тухай уридшалан иигэжэ мэдүүлнэ: «инаг дуратай Сэсэгмаамни үнинэй намайгаа дэмы хүлеэнэ, уулзахаяа болиһомнай мэдээжэ», гэнэ. Саашадаа эрид шангаар тэмсэхэ, ами наһанайнгаа барагдатар, улаан голойнгоо таһартар тулалдаха гэһэн һүр һүлдэ иимэ хүндэ байха гээшэ аал?

Плендэ абтаад байбашье, хариин дайсанай хатуу һабарта оронгүй, эрэлхэг зоримгойгоор, шэн габьяатайгаар тэмсэһэн, баатар хүнэй абьяаста ажал-ябуулгые ойлгосотой тодоор, үнэмшэмэ зүбөөр зураглахань бэрхэтэй байгаа юм бэзэ. Тиимэ хадань, автор тэрэнэй тэмсэлые харуулангүй, харин «хулгайгаар», ямаршьеб нэгэ «нюуса аргаар» гол геройгоо нютагтань бусаажархина.

Нютагтаа бусажа ерээд, ойр зуурахана байха үедөө Галсанай хэһэн юумэн гэхэдэшье тэрэл тухайхан даа. Зүгөөр, «дайнай урда тээ эрхим хонишон байһан юм, бусажа ерээд баһа хонишон болоо, арбан табан метр бүд нэхэхэ нооһо хонинһоо абаа», — гэжэ Базар үбгэн халта мүлтэ хэлээдхинэ. Тиихэдэ Галсан өөрөө «эрхим бригадир байгаа һэм» гэжэ хэлэнэ (алиниинь үнэн юм, бү мэдэ).

Уданшьегүй Галсан алуулжархиха юм. Тэрэнэй бүхы ами наһан, ажал хүдэлмэри, үйлэ хэрэг иигэд гээд лэ хизаарлашана. Галсан бусад хүнүүдтэ бодол дээрэнь бодол түрүүлжэ, сэдьхэл хүдэлгэмөөр үгэшье хэлэнэгүй, шэн габьяата хэрэгтэ зоригжуулмаар үльгэр жэшээшье харуулнагүй. Тобшолон хэлэбэл, Галсан литературын уран һайханай образ оройдоошье болоогүй.

Гол геройн иимэ байгаа хадань, энэмнай элһэн дээрэ үмхи модоор ормоглоһон сарай шэнги, үрэ үндэһэгүй зохёол болоно бэшэ аал.

Тиигээд бусад геройнууд дээрэ хуряангыгаар тогтожо тэмдэглэхэ гэбэл, һэнэгтэй нэгэшье хүн үгы гэхээр.

Советскэ засагай үедэ хүн боложо хүмүүжэһэн, залуухан хүбүүн Норпол дайсанай урдаһаа зааханшье эсэргүүсэнгүйгөөр, Эхэ орондоо урбаһан бэеэрээ, Америкын тагнуулшан болоод, колхоздоо ерэжэ, һүйдхэлгын хүдэлмэри ябуулна, ой тайга галдана, рудник тэһэлэн үгы хэнэ, хамта дайнда ябатараа, плендэ сугтаа абтаһан, нэгэ нютагайнгаа хүн Галсаниие колхоздоо ерээд, хутагаар хадхажа алана. Үнэн дээрээ Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ советскэ залуушуулай дундаһаа иимэ «хаядаһые» олохонь бэрхэтэйшье һаань, автор хаанаһаашьеб урбуулжа онгилжо олоол юм байна. Теэд яахаб даа. Түүхын үндэһэ баримтагүйгөөр энэ хаядаһанай «олдоһон» байгаа һаань, манай залуушуул зэбүүрхэн буруушааха байха. Эндэ авторай «эрхэ» тухай арсалдаад яахамнайб.

Галсанай инаг дуратай байһан басаган Сэсэгмаа баһа аргагүй түргэнөөр, аягүй бэлэхэнээр ондоо хүндэ гэнтэ дурлаад, хадамда гарашаха юм. «Галсанда гаргуу ехээр дуратайб, гансал һанаха байха хүмни тэрэ» гэжэ байжа Сэсэгмаа түрүүн хэлэһэн аад, харин уданшьегүй: «Дандарта даншье үлүү дуратай, Дандар һайн һайхан сэдьхэлтэй хүн» гэжэ байжа шарьяха шашаха юм.

Теэд Дандарайшье тиимэ ехэ «һайн һайхан сэдьхэлтэй» хүн байһыень һэжэглэмээр. Яахадааб гэхэдэ, наһаар Галсантай тухайтай, хоюулаа нэгэ нютагта түрэһэн, хамта наадажа ехэ болоһон, бэе бэеэ мэдэлсэхэ хүнүүд байһан аад, Галсанайнгаа дайнда хабаадалсаад, плендэ абтаад зобожо, зайгуултажа ябатараа бусажа ерэхэдэнь, үнэн зүрхэнһөө хани нүхэрэй ёһоор нэгэшье хөөрэлдэнгүй, харин дэмы муу һанаатажа, жүтөөрхэжэ, ахир өөдэгүй зан гаргаад, Галсаниие дайсан болгохо гэжэ бүтүү оролдоно, худал хуурмаг үгэ тараана. Тиигээд Дандар Галсаниие хардахаһаа гадна, «манайда муутай хүнүүдтэ дурагүйень өөрөө мэдэнэш, плендэ абтаһанайшье түлөө шамайе манайда миил орхихогүй» гэжэ занана. Теэд «манайда» гээшэнь ехэ үргэн удхатай үгэ болоно. Тайлбарилан хэлэхэдэ, манай гүрэн соо гэһэн хэбэртэйгээр ойлгогдоно. Зохёолойнгоо геройе иигэжэ хэлүүлхэдээ автор алдуу гаргана гээшэ.

Колхозой бүхы гэшүүд сооһоо гансал Базар үбгэниие барагтай хүн, гэжэ автор харуулха хүсэлэнтэй. «Базар үбгэн гансаараа намда этигэнэ, бэшэ хүнүүд бултадаа намда харша хэбэртэй, оройдоошье этигэнэгүй» гэжэ Галсан сэхэ руунь табина. Юрэнхыдөө бүхы колхознигуудые иигэжэ зэмэлхэдэ хэр зүб гээшэб? Колхоз бүхэндэ партийнашье, комсомольскшье организаци байдаг. Залуу хүнэй ами наһанайнь хэрэгэй, ондоогоор хэлэхэдэ, хуби заяанайнь шиидхэгдэжэ байхада тус организацинууд, тэдэнэй гэшүүд хаана байгаа гээшэб? Иимэ шухала хэрэгэй шиидхэгдэжэ ядажа байхада, тэдэнэй оролсонгүй, өөһэдынгөө үүргые харуулангүй байһыень гайхамаар. Үнэн ажабайдалда иимэ ушарай тохёолдохонь бэрхэтэй байха бээзэ.

Америкэһээ ерэһэн «айлшадые» юушье мэдэхэгүй, «тэнэг толгой, нойтон мунса» мэтээр зураглахада хэр үнэншэмөөр гээшэб. «Ута хамар» гэжэ нэрэтэй американецын өөрынгөө хэрэгые бүдүүлигээр бүтээжэ шадаашье һаань, бусад «айлшад» — хариин корреспондентнүүд, американска фермернүүд» юм гэжэ автор халта тэмдэглээд, тэдэнэй ёһотой образые хурсаар зураглажа бираагүй. Хүнэй хашартар коньяк магтажа байжа, нэгэ эхэнэр мэдээгээ алдатараа забда-зайгүй архи ууна, хоёр үгэ холбон хэлэжэ шаданагүй. Шолд гэхэ шолоохойгүй, шал тэнэг, шалбааг һогтуу хариинхидай архи уухын тулада манай орон соогуур «миил аяншалжа» ябаһан шэнгеэр автор харуулна. Теэд эдэнь Америкын тагнуулшад хэбэртэйшье болохо юм. Эдэнэй образые хүсэд хурсаар, тодоор авторай зураглаагүйнь эндэшье элирнэ.

Колхозой правлениин гэшүүн Жалма хүгшэн хариин гүрэнэй «айлшадта» колхозойнгоо хамаг бүхы юумые хуу харуулхаар бэлэн байна, харуулнашье ха. Зүгөөр колхозой түрүүлэгшэшье, парторганизациин секретарьшье эндэ харагданагүй. «Айлшад» хамаагүй зоргоороо аашалалдана, тэдээниие «амадахаар» нэгэшье хүн байнагүй.

Иимэ шэмэгүй зохёолһоо шүүһэнэй гарахань бэрхэтэй шэнгеэр һанагдана. Юрэнхыдөө энэ либреттын идейнэ удхань юуб, ямар гол зорилготойгоор бэшэгдээ юм гэжэ авторһаа асуумаар болоно.

Манай һанахада, либреттын гол дутуунуудынь иимэ янзатай. Зүгөөр, һар—шэр, жэжэ гожо зүйлнүүдые, мүнөө үеын манай байдалда огто таарахагүй юумэнүүдые тоолохо болоо һаа, нилээд олон бии. Бултыень тоолохын аргагүй тоолоһоной хэрэгшьегүй юм бээзэ.

Бэлигтэй композиторай ирагуу һайхан хүгжэм найруулаад, шадамар бэрхэ режиссёрой үүсхэл гаргажа оролдоо һаань, нэгэ юумэн боложо болохошье юм аалам даа, тиигээшье һаа, ута наһагүй спектакль байха гэжэ хэлэхэдэ ехэ буруу болохогүй гээшэ ха.

Иимэ ехэ дутуутай, мүн алдуутайшье, «түүхэйхэн» зохёолые республикын Культурын министерствын, тэрэшэлэн оперо болон баледэй театрын һайшаагаад, авторта саашадань заһуулхые оролдонгүй баталан абаһыень гайхамаар.

Москвада болохоёо байгаа бурят-монгол искусство болон литературын декадын үедэ ниислэл хотын ажалшадта харуулха гэбэл, үнэхөөрөө манай ёһотой мүнөө үеын байдал зураглаһан оперо бэлдэбэл, ехэ һайн бэлэй даа.

Ц. Циденов.

...ньһон машина хүдэлһэн бай...дэ бүгэдэмнай хүдэлмэришэн ...н гараар бүтээгдээ бшуу.

...эрэгшэ жэлдэ колхозно та... ...д гайхамшаг амжалта түй... Ороной зарим нютагуудаар ...суурай болобошье, манай хү...жахы 1953 онойхиһоо 26 про...эр үлүү ороһо таряа, тэрэ ...40 процентээр дээшээ шэнии...һан байна.

...ай, орон мүнөө мяха, һү, то...лгаар Америкые хүсэхээ ... Нёдондо жэлдэ Америкын ... һүнэй 95 процентые манай...гаабди, Америкэһээ үлүү ехэ ...абаабди. Һү, тоһоной хүн бү...хүртэсын талаар 1958 ондо ...кын Холбоото Штадуудые ...бди, мяха абалгаар тон һа...тта хүсэхэбди.

...нэ, боро газар элдүүрилэн ...алга манай ороной хүдөө ... хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ үд...артай байһаниинь мэдээжэ. ...й хэдэхэн жэлэй турша соо ...мэришэн ангиин угаа ехэ ...амжа үзүүлһэнэй ашаар ...оторнай 36 миллион үлүүтэй ... шэнэ газар элдүүрилэгдэн ...агдаа.

... оронойнгоо хүсэ шадалые ...ехээр бэхижүүлхэ, соёл куль... һалбаруулан мандуулха хэ... Бурят-Монголой хүдэлмэри... таряашад, алба хаагшад ху... ... оруулалсаа. Һүүлэй жэл... ...э республикын промышлен... жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн ...эг болонхой. Эндэмнай хэ...эн шэнэ предприятинууд ба...жа, ашаглалгада оруулагдаа. ...эй тоодо Тимлюйн цементын ... Улан-Үдын һүнэй завод, Га... Нуурай 7/8 шахта гэхэ мэтэ. ...үлэй үедэ республикын хүдөө ажахы ехэхэн амжалта түйлаа. 1954 онһоо 1957 он болотор манай республикын колхозууд, совхозууд 2,2 дахин ехэ һү һаагаа. 1957 ондо гүрэндэ һү тушааха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Нооһо хайшалан абалга жэл ерэхэ бүри ехэ боложо байна. 1954 онтой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 1,8 дахин ехэ нооһон хайшалагдаа. Мүн мяханшье ехээр абтадаг болоо. Хүдэлмэришэн ангиин ходо туһалһанай, Коммунистическэ партиин сэсэн хүтэлбэриин ашаар лэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй иимэ амжалта түйлаһаниинь элитэ.

Хүдэлмэришэн ангиин туһаламжа энээгээр хизаарлагдаагүй, харин мэргэжэл ехэтэй, эмхидхэхы дүршэлтэй хүнүүдые хүдөө ажахыда оло дахин эльгээжэ туһалһан байха. Колхозно байгуулалтын түрүүшын жэлнүүдһээ эхилээд, хэдэн удаа эрхим түлөөлэгшэдөө хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхөөр эльгээдэг байгаа. Хоёр-гурбан жэлэй саада тээшье хэдэн арбаад дүршэлтэй хүнүүдые хүдөө ажахыда гараһан байна. Эдэ бүгэдэнь хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой хоорондохи нэгэдэлые улам бэхижүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Һунгалтада зорюулжа бүхы һунгагшадта хандаһан Хандалга соогоо Советскэ Союзай Коммунистическэ парти манай ороной хүдэлмэришэд, таряашадай нэгэдэлые улам бэхижүүлхые уряалба.

Партиин ЦК-гэй, Министрнүүдэй Соведэй энэ Хандалгые манай ороной хүн бүхэн ехэтэ һайшаан угтаа. Эхэ ороноо бүри ехээр хүгжөөхын тула эсэшэ сусашагүй хүдэлмэрилхөөр зоригжонхой байһан тухайдаа совет хүнүүд нэгэн дуугаар мэдүүлнэ. Манай республикын хүдэлмэришэд, таряашад болон алба хаагшад тус Хандалгатай танилсаад, ажалай шэнэ амжалта түйлахаар уялга абана.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө агитаци бүхы орон доторнай үргэнөөр ябуулагдажа байна. Совет арад эрхим хүнүүдээ гүрэнэй засагай дээдэ зургаанда түлөөлдэг заншалтай. Тэдэнэй олонхинь манай баатар габьяата хүдэлмэришэн ангиин, алдарта колхозно таряашадай түлөөлэгшэд болоно. Энэ ушар хүдэлмэришэн анги таряашад хоёрой хоорондохи нэгэдэлэй улам бэхижэжэ байһые дахяад гэршэлнэ. Бурят-Монголой республикын ажалшад гүрэнэйнгөө ехэ дээдын засаг түрэдэ хүдэлмэришэн ангиин эрхим түлөөлэгшэдые—ПВЗ-гэй фрезеровщик М. А. Чернышев, Байгалай леспромхозой электрохюрөөшэн П. Н. Андреев болон бусадые дэбжүүлбэ. Ажалша таряашадай дундаһаа Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ж. Б. Ванкеев, Түнхэнэй аймагай механизатор Д. Х. Таханов, Яруунын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Б. Б. Санжиева болон бусад түрүүшүүл кандидадууд болгогдон дэбжүүлэгдээ.

Байгша оной мартын 16-да болохоёо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта манай ороной хүдэлмэришэн анги, таряашад хоёрой нэгэдэлые, Советскэ Союзай бүхы арадуудай хани барисаанай улам бата болоһые эли тодоор гэршэлэн дахинаа харуулхань лабтай.

Б. БАТУЕВ, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын гэшүүн.

Хүдэлмэришэд, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска съездын урда тээ

Манда бэшэдэг Балданов

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй һүүлээр, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зорилгоор бии бүхы хаба шадалаа, эршэ хүсэеэ зангидажа байһан ажалай түрүүшүүл тухай тодо һонор, хурса статьянууд газетэнүүдтэ олоор толилогдожо эхилээ һэн. Мүнөө үедэ судна заһабарилгын заводто ажалладаг Дагба Юмдылыкович Балданов эгээл тиихэдэ эдэбхитэй бэшэгшэдэй нэгэн болоһон юм.

Олониитын һайн һайхан эрмэлзэлгые харуулхатаяа хамта Дагба Юмдылыкович манай ажабайдалда ушардаг дутуу дунданууд тухай шанга шүүмжэлэл газетын хуудаһанууд дээрэ дэлгэрүүлдэг, тиигээд гаргагдаһан шүүмжэлэл бүхэнөөр зохихо хэмжээ абхуулхые оролдодог юм. Улан-Үдын пристаньдэ хүнүүдэй гэр байрануудаар ехээр дуталдадаг, энэ асуудалда заводой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа хандуулдаггүй байһан тухай нүхэр Балдановай шүүмжэлэл газетэдэ хэблэгдэ-

һэн байна. Энэ бэшэг шалгаад, хэмжээ-абахыень Зүүн-Сибириин пароходствын начальнигай орлогшо нүхэр Трегубтэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар элирүүлэгдэбэгүй гэжэ нүхэр Трегуб мэдээсэһэн юм. Тиихэдэнь нүхэр Балданов тэрэниие буруушаажа дахинаа редакцида мэдээсээ һэн. Нүхэр Балдановай бэшэһэн бэшэгээр хоёрдохёо шалгажа үзэхэдэ баримтануудынь тон зүб байшоо. Дурсагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зохихо хэмжээн абтаһан юм. Нүхэр Балданов шиидхэхэ ёһотой шухала асуудалнуудаар редакцинуудта саг соонь мэдээсэдэг.

Дагба Юмдылыкович газетын редакцида саг соонь һонирхолтой мэдээнүүдые хүргэхэһээ гадна, предприятиингаа ханын газетые гаргалсадаг, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

Дагба Юмдылыкович завкомой, географическа бүлгэмэй гэшүүн юм.

Нүхэр Балданов саашадаашье һонирхолтой асуудалнуудаар тодо һонор статьянуудые бэшэжэ, газетын хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалжа байхань лабтай.

Худөө бэшэгшэдэй аймагай суглаануудhаа

Зүб шүүмжэлэл

МУХАРШЭБЭР. Эндэ болоһон худөө бэшэгшэдэй аймагай суглаан дээрэ олон хүн үгэ хэлэжэ, газетэнүүдэй худэлмэриин һайн талануудые тэмдэглэхэ зуураа, олон дутагдалнуудые элирүүлбэ.

—Залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ тухай асуудал газетэнүүдэй хуудаһануудта багаар толилогдоно,—гэжэ аймагай милициин таһагай начальник **Ф. Поляков** тэмдэглэбэ.—Энээн тушаа «Бурят-Монгольский комсомолец» газетые нэн түрүүн зэмэлмээр. Залуушуулай газетэ уншаад, жэшээ абамаар юумэ үсөөн бэшэгдэнэ. Мүн «Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдтэ залуушуулай ямараар хүмүүжүүлэгдэжэ байһан тухай һайн статья харагдахагүйбди. Залуу үетэниие түрэлхидэйнь ямараар хүмүүжүүлдэг тухай бэшэгдэхэ ёһотой байгаа.

Газетэнүүд зарим юумые бэшэжэ, эхи захагүй гаргажархёод, тэрэнэйнээ ямараар бэелүүлэгдэжэ байһаниие шалгажа үзэдэггүй. Жэшээнь, Черноярово тосхондо худөөгэй клуб ажаллангүй гэжэ аймагай газетэдэ толилогдоһон юм. Теэд энэ шаардлагада ямаршье хэмжээн абтаагүй улэшоо. Мүнөө тэндэхи клуб ажалладаггүй зангараа.

Газетэнүүдэй худэлмэрилэгшэд хэблэмэлшье, ханыншье газетэнүүдтэ бага туһаламжа үзүүлнэ гэжэ Заганай худөөгэй библиотекые даагша нүхэр **Е. Брун** хэлэбэ.

—Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо «Заганский колхозник» гэжэ газетэ хэблэгдэдэг юм. Теэд энэ газетэмнай һүүлэй үедэ гаргагдахаа болишонхой. Газетымнай редколлегидэ дүршэл багатай хүнүүд ажалладаг. Хэблэмэл газетэнүүдэй ямар зорилготой байһан, ямар асуудалда тэрэнэй гол анхаралаа хандуулха тухайнь аймагай газетэдэ бэшэдэггүй. Мүн ханын газетэ саг сагтаа гаргагдахаа болёод байна. Һайнаар гаргагдадаг газетэнүүдэй дүршэлые аймагайшье, республикыншье газетэнүүдэй хуудаһануудта бэшэхэ байгаа,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Профсоюзуудай худэлмэри тушаа газетэнүүдтэ багаар бэшэгдэнэ. Партиин ЦК-гэй декабрь һарада болоһон Пленумһээ хойшо нилээд саг үнгэржэ байна. Пленумэй табиһан зорилгонуудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай статьянууд бэшэгдэнэгүй. Механизаторнуудай ажабайдалые харуулһан һонирхолтой статьянууд толилогдоногүй гэжэ Хонхолойн МТС-эй худэлмэрилэгшэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **В. Ганус** шүүмжэлэбэ.

Удаань Гашеин МТС-эй парторганизациин секретарь нүхэр **Андреев** үгэ хэлэжэ, дүршэл ехэтэй механизаторнуудай ажал тухай статьянууд газетэнүүдтэ үсөөн толилогдодог; корреспондентнүүд худөө нютагуудаар ябахадаа һайн үйлэнүүдые обёордоггүй, муу талыень хараад лэ бэшэдэг гэжэ шүүмжэлһэн байна.

Тэрэшэлэн аймагай типографиин худэлмэрилэгшэ нүхэр **Балданов**, аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша нүхэр **Г. Конев**, Мухаршэбэрэй сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр **А. Максимов**, КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр **Ц. Цыбиков** болон бусад, хамта 14 хүн үгэ хэлэбэ.

Үгэ хэлэһэн лэ хүнүүд газетэнүүдэй редакцинууд худөө бэшэгшэдтэй, мүн уншагшадтай холбоо барисаа багатайгаар ажаллана, тэдэнэрэй дунда ямаршье худэлмэри ябуулдаггүй, хайшан гэжэ статьянуудые бэшэхэ, юун тушаа гол анхаралаа хандуулхаб гэһэн заабаринууд үгтэнэгүй гэжэ тэмдэглэһэн байна. Энэ зүйтэй шүүмжэлэл.

Манай корр.

Ахын аймагта анхарал табиха хэрэгтэй

Тээсгэн Ахын аймагта худөө бэшэгшэдэй суглаан боложо, тэндэ сугларгашад аймагай «Красные Саяны», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдэй үнгэрэгшэ жэлдэ хэһэн худэлмэриин тоосоое зүбшэн хэлсээ.

Тэндэ үгэ хэлэгшэд республикын болон аймагай газетэнүүдэй худөө ажахые эрид хүгжөөхэ, ажалай түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые олондо нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ үүргэ дүүргэдэг тухайнь тэмдэглэхэ зуураа, худэлмэридэнь бии байгаа дутагдалнуудые шангаар шүүмжэлээ.

—«Красные Саяны» газетэдэ эльгээгдэһэн ажалшадай бэшэгүүд үни удаан толилогдодоггүй, мүн зарим тоо баримтанууд ехээр хазагайруулагдадаг. Гадна, республикын, аймагай газетэнүүдэй худэлмэрилэгшэд колхозуудаар ябадаггүй,—гэжэ худөө бэшэгшэ нүхэр **Шарастепанов** хэлээ.

Газетэнүүдэй хуудаһануудта худөө ажахые, илангаяа мал ажалые бүри ехээр хүгжөөхэ тухай асуудалнууд үшөөл һулаар харуулагдана. Түрүү колхозуудай болон малшадай дүй дүршэл тодо һонороор бэшэгдэнэгүй гэжэ худөө бэшэгшэд нүхэд **Целовальников, Цыренов, Григорьев** шүүмжэлээ.

Аяар холын Ахын аймагай ажалшадай, соёл культурын, гэгээрэлэй, эмнэлгын худэлмэрилэгшэдэй ажал худэлмэри тухай «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ тон багаар бэшэгдэнэ, шүүмжэлхы статьянууд удхаараа тодо хурса болоногүй гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад нүхэд **Гулгонов, Баженов** гэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Республикын, аймагай газетэнүүд саашадаа өөһэдынгөө худөө бэшэгшэдтэй холбоо барисаагаа улам бэхижүүлхэ зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэд захяа.

Памятнигай дэргэдэ

Совет засагые Бурят-Монголдо тогтоохын түлөө тэмсэл соогуур ами наһаяа алдаһан партизануудай памятнигай дэргэдэ уржадэр митинг болоо. Митингдэ городой партийна, советскэ, ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, мүн Советскэ Армиин офицернүүд, сержантнууд, солдадууд байлсаа.

Амгалан тайбан ажаһуудалай түлөө ами наһаяа хайрлангүй үгэһэн тэмсэлшэдэй дурасхаалда зорюулагдаһан городой ажалшадай, Советскэ Армиин сэрэгшэдэй митингые КПСС-эй Улан-Удын райкомой секретарь нүхэр **Бадмацыренов** нээбэ.

—Мүнөөдэр, манай ороной ажалшад, тэрэнэй шэн габьяата сэрэгшэд Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой 40 жэлэй ойе һайндэрлэжэ байхадаа, манай советскэ Бурят-Монголдо совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэһэн хайрата нүхэдэйнгөө нэрэ алдарые дурдан, дурасхаалыень мүнхэлнэбди, — гэжэ нүхэр Бадмацыренов хэлэбэ.

СССР-эй Гүрэнэй Гимн һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ..

Буурал сагаан толгойтой революционернүүд П. П. Смолин, Ф. Ф. Чебунин. И. Д. Панов, К. И. Ивайловский, Ф. Г. Дудников, А. Т. Назимов, Л. П. Шкедов, Д. С. Дементьев болон бусад шанал-гашуудалай хүгжэмэй аялга доро үетэн нүхэдэйнгөө памятнигай дэргэдэ ошожо, баглаа сэсэгүүдые табина. Удаань КПСС-эй обкомой, горкомой, райкомой, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, Советскэ Армиин офицернүүд, сержантнууд болон солдадуудай, городой бусад организацинуудай түлөөлэгшэд баглаа сэсэгүүдые табяа.

—Тэрэ сагһаа хойшо 38 жэл үнгэрөө. Бидэнэр Октябриин илалтые, аша үрые сагаантанһаа, японтоной империалистнуудһаа хамгаалан аршалаабди. Тиихэдэ Верхнеудинск (мүнөө Улан-Удэ) городые сагаантанһаа сүлөөлхын түлөө Эрхүү городһоо тусгаар эльгээгдэһэн революционно сэрэгшэдтэй хүсэ шадалаа нэгэдхэжэ, 1920 оной мартын 2-ой үглөөгүүр Верхнеудинскые гурбан талаһаань бүһэлөөд байгаа һэмди. Дайсанай хамаг хүсэниинь городой баруун-хойто талада, мүн Үдэ голой урда эрьедэ бэеэ зэһэжэ байгаа бэлэй,—гэжэ улаан гвардиин, партизануудай түлөөлэгшэ нүхэр Чебунин хөөрэбэ.—Бидэнэр болзолдоһон сагтаа дайсаниие гурбан тээһээнь добтолжо, эгээн түрүүлэн түрмэдэ хаагдаһан нүхэдөө сүлөөлөө һэмди. Энэ үдэр үглөөнэй 10 часта городые дайсанһаа сүлөөлжэ, удаан саг соо хүлеэгдэһэн засагаа гартаа абаа бэлэйбди. Энэ үдэр маанадай дундаһаа хорёод хүн алуулһан байгаа. Эдэ нүхэдөө Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ асаржа хадагалаа һэмди. Хожомынь, Советскэ засагай бэхижэһэн хойно тэдэнэртэ памятник табигдаа һэн. Памятнигтай үйлсэ мүнөө партизанай үйлсэ болонхой.

КПСС-эй городской комитедэй секретарь нүхэр **Ножкин**, һургуулиин багша нүхэр **Рампилова**, ВЛКСМ-эй городской комитедэй секретарь нүхэр **Xараев**, партизануудай командир ябаһан нүхэр **Смолин**, гарнизоной сэрэгшэдэй зүгһөө подполковник **Миронюк** гэгшэд үгэ хэлээ.

Удаань, митингын дүүрэхэдэ гарнизоной сэрэгшэд памятнигай урдуур, жагсаалаар ябажа гараба.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Улаангвардиинхид болон партизануудай дурасхаалай памятнигта баглаа сэсэгүүдые табижа байна. 2. Улаан гвардиин, партизануудай зүгһөө партизан Ф. Ф. Чебунин үгэ хэлэжэ байна.

Шанда хүртэһэн коллектив

Үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр район дотороо түрүү һуури эзэлһэн механизированнэ шэлэй заводойхидто БМАССР-эй совнархозой, Бурят-Монголой облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг 84 мянган түхэриг мүнгэн шантайгаар үгтэхэ болоһонтой дашарамдуулан заводой клубта суглаан болоо.

Заводой коллектив байгша ондо юу хэхэ байһан тухайгаа зүбшэн хэлсээд, шэнэ уялгануудые баталан абаа. Жэшээнь, эдэнэр сонхын шэл гаргаха жэлэйнгээ түсэбые декабриин 27-до дүүргэхэ, тиихэдэ түсэбһөө гадуур 75 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилхэ байна. Тэрэшэлэн 2300 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр баригдахаар хараалагдаа.

Суглааргашад эдэ уялгануудые абахадаа үшөө һайнаар ажаллахабди гэжэ мэдүүлээ.

В. Попов.

ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛГЭ—ШУХАЛА ХЭРЭГ

Манай республикын зарим колхозууд шубуу олоор үсхэбэрилхэ, ашаг олзыень дээшэлүүлхэ талаар муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Жэшээлхэдэ, Иволгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үнгэрэгшэ жэлдэ тахяа бүриһөө 110 үндэгэ абаа. Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шубуушад тахяа бүриһөө зуу гаран үндэгэ, галуу, нугаһан бүриһөө 45—60 үндэгэ абаһан байна.

Шубуудай тоо толгой түргэнөөр олошоруулхын тулада илангаяа дальбараануудые һайнаар харууһалжа, бүрин бүтэн дэгжээхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Бичурын аймагай XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид тахяагай, шубуудай дальбараануудые һайнаар харууһалжа, хоролтогүйгөөр дэгжээнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхид инкубаторна станциһаа 1300 дальбараа абаад, тэдэнэйнгээ 99 процентые дэгжээгээ һэн. Тарбагатайн аймагай «Искра» колхоз 500-гаад нугаһанай дальбараа абаад, тэдэнэйнгээ 94,5 процентые дэгжээжэ, тус бүриень 3 килограмм шэгнүүртэй болгоһон байна.

Гадна, Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Прибайкальска аймагай «Прибайкалец», Сэлэнгын аймагай «Путь Ильича» колхозууд шубуу олоор үсхэбэрилдэг болонхой.

Гэбэшье, республикын олонхи колхозуудта шубуу үсхэбэрилжэ, гаргаша багатай эрхим мяха абадаг болохын түлөө бодото тэмсэл хэгдэнэгүй. Юрэнхы дээрээ республикын колхозуудта үнгэрэгшэ жэлдэ шубуу үсхэбэрилхэ түсэб оройдоол 87,3 процент дүүргэгдээ. Тиихэдэ совхозуудта миил 81,2 процент болоһон байна.

Заиграйн, Хориин, Хэжэнгын, Яруунын аймагуудта шубуу үсхэбэрилгэ бүришье хангалтагүй. Заиграйн аймагай колхозууд тахяа, уһанай шубуу олоор тэжээхэ нилээд һайн арга боломжотой, тэндэ нуур, сөөрэмүүд элбэг. Теэд колхозуудтань шубууд тон үсөөн байһаар.

Мүн Хэжэнгын аймагай 11 колхоз тус бүридөө оройдоол 300—700 шубуутай байха юм. Тиихэдэ Яруунын аймагай колхозууд бүришье үсөөн шубуутай.

Дурсагдагша аймагуудай колхозуудта тон үсөөн үндэгэн абтана. Ороoһото ургамалнуудай тарилгын 100 га бүридэ абажа үзэбэл, Хэжэнгэдэ—578, Хоридо—468, Яруунада миил 380 үндэгэн абтаһан байна.

Шубуу олоор үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг олзые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ юун һаад хэнэб?

Нэн түрүүн республикын Худөө ажахын министерство, тэрэнэй мэргэжэлтэд шубуу үсхэбэрилгэдэнь колхозууд, совхозуудта бодото туһаламжа хүргэнэгүй. Мүн колхозууд, совхозууд инкубаторна станциһаа дальбараануудые саг соонь худалдажа абадаггүй байха юм.

Зарим колхозуудта шубуудые зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха, зохид байратай болгохо тушаа мүртэй юумэ хэгдэнэгүй. Жэшээнь, 800—1000 шубуунай байха байрада аяар 1600—2000 шубуу байлгадаг ушар бии. Мүн байрань шиигтэй, досоонь муухай байдаг. Тиимэһээ шубууд, илангаяа дальбараанууд элдэб үбшэндэ дайрагдажа, олоороо гарзалдаг байна.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, колхоз бүхэндэ шубуунай ашаг олзо ехэтэй фермэнүүдые бии болгохо, шубуунай харууһалга, эдеэлүүлгые һайжаруулжа, тэрэнэй тооe эрид олошоруулха саг ерээ.

Байгша ондо республикын инкубаторна станцинуудта миллион үлүүтэй тахяагай, 150-яад мянган галуу, нугаһанай дальбараануудые гаргажа, колхоз, совхозуудта худалдагдаха юм. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ шубуудай таарамжатай зохид байра олоор бариха, һайн шанартай тэжээл элбэгээр бэлдэхэ хэрэгтэй.

Гадна, дальбараануудые харууһалхаар дүршэлтэй шадамар хүнүүдые томилхо, шубуушадые һургаха шухала.

М. Михайлов.

Хүндэтэй врач

Хориин аймагай Тэгдэ тосхондо үбшэлһэн хүн аймагай центр гү, али Улан-Удэ город ошохо баатай болодог һэн.

Нүхэр Хаймович үнгэрэгшэ жэлэй намар эндэ врачаар ажаллахаяа ерэһэн байна. Энэ нүхэр ажалдаа тон ханалгатай, үбшэлэгшэдтэ һайнаар, зулгы зөөлэнөөр хандадаг нүхэр юм. Нүхэр Хаймович ямаршье сагта үбшэлһэн хүндэ туһаламжа үзүүлдэг байна. Энэ нүхэрэй худэлмэрилжэ эхилһэнһээ хойшо нютаг дээрэ медицинскэ туһаламжа абаха аргатай болообди гэжэ эндэхи хүнүүд хөөрэлдэдэг болоо.

Игэжэ залуу врач өөрынгөө эршэмтэй, оролдосотой ажалаар нютагай ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Г. Цыренов.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛ

ДЭЛХЭЙН БҮХЫ АРАДУУДАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

Европын тэг дунда атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар байгуулха тушаа Советскэ правительствын мэдүүлгые бүхы оронуудһаа олон миллион хүнүүд дэмжэнэ. Европодо атомна буу зэбсэггүй газар байгуулха тухай Польшын дурадхалые дэмжэхэдээ, Советскэ Союз уласхоорондын байдалые һайжаруулха, атомна дайнай аюулһаа арад зониие аршалан хамгаалха зорилготой гэжэ бүхы дэлхэйн зон харана.

Америкын шэнжэлхы институдай мэдээнүүдэй ёһоор, атомна, водородно бомбонуудай туршалгые болюулха гэжэ Францида асуугдаһан зоной 76 процентнь, ФРГ, Австри, Япон, Швецидэ асуугдаһан зоной 60—70 процентнь мэдүүлбэ. Англида ядерна буу зэбсэг байлгахагүйн хойноһоо Англиин ажалшад үргэн ехэ тэмсэл эрхилжэ байна. Америкын ракетнэ базануудые байгуулхагүй гэжэ бүхы орон дотор митингнүүд үнгэргэгдэнэ. Гансал февралиин 17-до Лондондо болоһон иимэ митингнүүдтэ 5 мянга гаран хүн хабаадаа.

Мүн атомна буу зэбсэг бүтээлгэхэгүйн түлөө үргэн ехэ тэмсэл бусад оронуудташье болоно. Францын олонхи зон орон дотороо ракетнэ базануудые байгуулха дурагүй, тэдэниие үзэн ядана гэжэ «Либерасьон» газетэ бэшээ. Ракетнэ, атомна буу зэбсэгэй базануудые байлгахагүйн тула олон зоной хабаадалгатай митингнүүд Италида болоно. Гансал Болоньедо болоһон иимэ митингдэ 10 мянган хүн хабаадаа. Баруун Германиин социал-демократическа парти, профсоюзууд, ажалшадай хэдэн бусад организаци Америкын ядерна буу зэбсэгэй базануудта эсэргүүсэн тэмсэнэ. Атомна һомотой ракетэнүүдые табиха түхеэрэлгэ орон дотор тодхуулхагүй гэжэ Бельгидэ асуугдаһан зоной 74 процентнь мэдүүлээ.

Тиигэжэ Европын хүн зоной олонхинь Америкын атомна базануудые орон дотороо байлгахагүйн, ядерна буу зэбсэгэй туршалгые болюулхын, ядерна буу зэбсэгые хорюулхын түлөө тэмсэнэ.

Мүн лэ Европын оронуудай үргэн олониитэ атомна, водородно буу зэбсэгһээ сүлөө газар Европодо бии болгохын түлөө шууд тэмсэнэ. Энэ дурадхалые Польша, Чехословаки, Германска Демократическа Республика дэмжээ. Тэрэшэлэн Швециин, Даниин, Норвегиин, Финляндиин олониитын түлөөлэгшэд энэ дурадхалые һайшаагаа. Харин США, Англи, Германиин Федеративна Республикын засагаархид атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар байгуулха дурадхалые дэмжэхэһээ гол таһа арсана. «Хэншье хадаа өөрынгөө подполи соо правительствын буу һомоной склад байлгаха дурагүй байха. Энээндэл адли Баруун Европын гүрэнүүд өөһэдынгөө газар дээрэ ядерна, ракетнэ буу зэбсэгэй Америкын база байгуулха дурагүй» гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэбэ.

Атомна дайнай аюулые зайсуулха, энхэ тайбан байдал тогтонижоруулха гэһэн арад зоной эрилтэнь улам шангадажа, тэмсэлы... хүсэ орожо байна. Импе... нууд хэршье ехээр эсэргүү... заатагүй булигдаха.

АРАБ ОРОНУУДАЙ АРАД... АЖАБАЙДАЛДА ШУХАЛ... УДХАШАНАРТАЙ УШ...

Араб изагуурта арадууд... байдалда айхабтар ехэ удха... тай ушар һаяхан болоо. Ег... ри хоёр һайн дураараа н... Арабуудай нэгэдэмэл рес... байгуулаа. Энэ республика... жаха хүсэлэнтэй байһан т... үшөө нэгэ араб орон—Йем... хан мэдүүлээ.

Арабуудай нэгэдэмэл гүрэ... демократическа, бэеэ даанха... сүлөөтэй республика мүн г... рэнэй саг зуурын конституц... гэдэхи статья соо хэлэгдэнэ... нэй парламент—национальн... лаан хуули гаргаха эрхэтэ... публикын президент өөрын... га дүүргэхынгөө хажуугаар... тельствоя толгойлжо бай... педтэшье, Сиридэшье гүй... соведууд байгуулагдажа, ... нютагай захиргаанай орг... үүргэ дүүргэхэ юм. Арабу... гэдэмэл республика гадаад... рэгүүдэй, оборонын нэгэ ми... ствотэй, зэбсэгтэ хүсэнүүдэ... ниитэ командованитай бай... ороной ажахын хүгжэлтын ... нэй ондо ондоо байһан д... тэдэнэй экономикыень нэг... тухай асуудал байн байн ... хаража үзэгдэхэ.

Арабуудай нэгэдэмэл ре... кын байгуулагдахада бэеэ д... хүсэн түгэс араб гүрэнэй эх... бигдаба гэжэ Египет Сири ... шье, мүн бусад араб оронуу... зон тоолоно. Мүнөөшье энэ... 24 миллион хүнтэй, 1165 ... дүрбэлжэн километр талмай... зар эзэлнэ. Египет Сири хоёр... тар түргөөр, алишье талаар... жэхэ, дэбжэхын тула ехэ ... тэй худэлмэри ябуулжа бай...

Урдань империалистнууд... арадуудай баялигые дээрм... хилбар бэлэн болгохын тул... дэниие нэгэдүүлхэ түсэб з... байгаа. Жэшээнь, Англи ... һүүлээр «Агууехэ Сири» б... жа, Сири Ирак хоёрые нэг... түсэб зохёоһон юм. Теэд энэ... руу һүрөө. Мүнөө араб ... ямар нэгэн гүрэнэй баалал... шэ, харин өөһэдөө һайн ду... бэеэ даанхай байдалаа хам... тула нэгэдэбэ.

«Москвагай заһиралтаар» Сири хоёр нэгэдэбэ гэһэн хуурмаг үгэ империалистну... раана. Теэд СССР хэзээшье ... ороной дотоодын хэрэгтэ ... гүй, оролсохошьегүй юм. ... шье, СССР хадаа Сири Ег... ёртой хани барисаатай бай... жэлтэдэнь туһалха гэжэ ор... Бэе бэетээ нэгэдэжэ, эрх... тэй, бэеэ даанхай, хүсэтэ г... лохо гэжэ ямаршье арада... һан үүсхэл бүхэниие мана... үнэн зүрхэнһөө амаршалан ... дэг. Юундэб гэхэдэ, энэнь ... дэлхэй дээрэ энхэ тайбан ... тогтоохо хэрэгтэ аргагүй е... болоно ха юм.

А. Ша...

Польшын Гүрэнэй Соведэй шиидхэбэ...

ВАРШАВА, февралиин 22. (ТАСС). Польшын гүрэнэй байгуулагдаһаар мянган жэлэй ойе һайндэрлэхэ тухай шиидхэбэри Польшын Гүрэнэй Совет абаа.

1960 он—Польшын гүрэнэй байгуулагдаһаар мянган жэлы... дэрлэхэ он гэжэ соносхох... баяр ёһололой тогтоол ... Гүрэнэй Совет Польшын се... радхаха гэжэ шиидхэбэ.

Египет Сири хоёрто хэгдэһэн асуултын д...

ДАМАСК, февралиин 22. (ТАСС). Сири Египет хоёрые нэгэдүүлхын, Арабуудай нэгэдэмэл республикын президентээр Насерые һунгахын түлөө бүхы һунгагшадай 99,9 процентнь дуугаа үгөө гэжэ «Аль-Джумхур» газетэ мэдээсэнэ.

Нэгэдэмэл республика байгуулха, Насерые республикын президентээр һунгаха гэһэн дурадхалые бүхы арадай нэгэн дуугаар дэмжэһэнтэй дашарамдуулан, Каирта олон мянган зоной митинг болоо.

6.102.128 хүн Египет Сири хоёрые нэгэдүүлхэ, 247 хүн тэдэниие нэгэдүүлхэгүй гэжэ Египедтэ голосовалаа. 6.102.116 египедэйхин Насерые нэгэдэмэл республики... зидентээр һунгаха, 265 х... ниие һунгахагүй гэжэ голо... гээд дотоодын хэрэгүүдэй ... Закария Мохи эд-дин мити... соносхобо.

Сириин 1.313.070 хүн һун... хабаадаа. Сири Египет хоё... гэдүүлхын түлөө 1.312.859 ... серые президентээр һунгах... 1.312.080 хүн дуугаа үгөө.

Тиимэ болохолоороо, һун... хабаадаһан бүхы хүнүүд... процентнь президент Гама... дель Насер түрүүтэй Ар... нэгэдэмэл республика ба... гэһэн дурадхалые һайшааба...

Президент Насерай Указ

КАИР, февралиин 22. (ТАСС). Генерал-лейтенант Абдель Хаким Амертэ Арабуудай нэгэдэмэл республикын маршалай нэрээргэ олгохо, тэрэниие республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй главна ком... шаар томилхо тухай Указ... дай нэгэдэмэл республикын... дент Гамаль Абдель Насер...

Атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар Азида байгуулхы...

ТОКИО, февралиин 22. (ТАСС). Японой амгалан тайбан байдалтай байхын тулада Азида атомна буу зэбсэгһээ сүлөө газар байгуулха шухала гэжэ Токиодо болоһон олон зоной митинг дээрэ Японой социалистическэ партиин түрүүлэгшэ Судзуки мэдүүлбэ. Митингдэ ха... шад Кисиин хархис правит... тушаалһаань гаргаха гэһэ... табяа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00666. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак.